

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 «
Pe o lună . 2 «

Nrul de Duminecă

Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și :
America . . 10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2—3.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Pentru cultura femeii române.

Azistăm de câțva timp la un fenomen rar, aproape straniu în viața românească a Aradului. E vorba de reînvierea Reuniunii femeilor române din Arad. După un lung și greu somn care părea preambulul morții, reuniunea asta s'a trezit. Așa redeșteptată, cu grabă înfrigurată ea s'a așternut pe o muncă întinsă. Ea pare stăpânită de remușcarea timpului pierdut în nelucrare și acum arde de nerăbdarea de-a repara pierderea asta. Fără nici o tranziție, ea a trecut dela starea de absolută letargie la intensitatea muncii celei mai grăbite, la încordarea tuturor forțelor pentru înfăptuirea idealului ei: marea școală de fete din Arad.

Publicăm azi apelul Reuniunii adresat publicului românesc pentru a-se contribui pe cale îndoită la scopul acesta: prin dăruiri de sume și prin țesături și covoare naționale pentru organizarea unei lotării. Ca un simbol frumos, minunatele noastre țesături românești vor ajuta la naționalizarea culturii acelorora din a căror mâini au ieșit, la cultura femeilor române.

Dar se va întâmpina poate că sunt atâtea alte nevoi mai urgente pentru cultura noastră, precum e salvarea școlilor primare, înființarea liceului complet din Brad apoi nu la urmă celelalte năzuinți culturale rep.ezintate de Asociațiile noastre culturale, de societatea pentru teatrul românesc etc. Cine judecă însă astfel, nu înțelege însemnătatea culturii naționale a femeilor noastre.

Desvoltarea împrejurărilor politice arată mersul de neconțință înaintare spre maghiarizarea instrucției noastre. Întâi în legea de naționalități se spusese că afară de învățământul inferior, universitar, care trebuie să fie unguereșc, statul încuviințează libertatea absolută a învățământului național pe toate celelalte terenele și gradele.

Curând se făcu pasul al doilea. Dela maghiarizarea învățământului superior, statul se coborî la maghiarizarea învățământului secundar. Puținele noastre școli secundare nu fură desființate, ce-i drept, ca la slovaci, dar sporirea lor nu se îngădui, ci dimpotrivă toate ținuturile românești se umplură cu școli secundare unguerești, licee, școli comerciale, școli reale, școli de agronomie, de pedagogie etc.

În sfârșit legea dlui Apponyi a făcut și pasul cel din urmă.

Școala noastră primară încă nu e maghiarizată pe deplin dar cine cetește raportul consistoriului pe care-l publicăm tocmai în numărul de azi, se va încredința că școala noastră primară de mâine va fi unguerească nu prin limbă numai, ci și prin spiritul ei întreg.

Aceasta-i țânta finală a politicii unguerești. Dela înălțimea învățământului universitar, care înrăurește numai în parte cultura unui strat subțire, a câtorva mii de intelectuali, sistemul de maghiarizare, s'a coborât treptat întâi la cultura zecimilor de mii cari trec prin școlile secundare și a ajuns acuma la gradul cel mai jos, la cultura milioanei cari mulțămită obligativi-

tății instrucției primare sunt nevoiți să treacă prin retorta școlii sătești. De unde mai înainte era cu puțință de-a-ți forma măcar în parte, dacă nu în total, cultura în românește, țânta guvernului e de-a cuprinde și îmbrățișa pe încetul tot câmpul învățământului, răpindu-ne toate, și cele mai primare, posibilități de-a ne forma cultura și sufletul românește. Când toate gradele de instrucție publică vor fi maghiarizate deplin, atunci abia opera maghiarizării va putea începe cu toată puterea și eficacitatea ei, atunci blocuirea mari de elemente »străine« încet vor prinde a-se topi în marea topitoare a maghiarizării: școala unguerească din al cărei atelier vor ieși pritocite, transformate ca într'un metal nou, un scilipitor aliaj dintre »cultura« unguerească și sângele străin.

Nu ne este în gând de a ne ocupa acuma de mijloacele de combatere politică a acestui plan. Vorbim aici numai de mijloacele culturale și în rândul întâiu de cultura femeilor noastre. Când vorbim și discutăm maghiarizarea învățământului, ne gândim totdeauna la învățământul sexului bărbătesc și uităm cu totul că orice națiune se compune pe jumătate din femei. Dacă nu am putea păstra învățământul național al unei jumătăți, al bărbaților, cultura românească, limba, gândirea și simțirea românească găesc o nouă rezervă de rezistență și dăinuire în jumătate cealaltă femeiască a neamului nostru.

Din fericire nu am ajuns încă atât de departe încât, cu toată maghiarizarea instrucției primare, românismul clasei țărănești să fie în primejdie imediată.

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Cronica literară.

»Ne chiamă pământul«, poezii de Octavian Goga.

Într'un articol publicat aiurea, arătam ce emoționat a zugrăvit d. Octavian Goga într'o parte a noului d-sale volum, »Ne chiamă pământul«, povestea feciorului de țaran smuls din mijlocul naturii sănătoase și aruncat în vârtejul orașelor. Dimineața aceea dintr'o Duminecă de toamnă, când băiatul a văzut soarele ca o gură de balaur, vărsând foc asupra orașului, a rămas în sufletul său pentru totdeauna.

Acolo, în orașul unde și-a pierdut el o jumătate de suflet, unde și-a tors gândurile, a învățat multe lucruri. Și numai acasă, printre ai săi, a început să vadă bine ce învățase. Abia atunci a deslușit rostul celor ce s'adună la casa preotului și șoptesc îngrijorați. Acum, cel reîntors e în rândul bătrânilor și-i ascultă cum se jăluiesc împăratului

Luminate Impărate!
Scriem carte cu 'ntristare
Ne-au luat pășunea domnii
Fără lege și 'ntrebare!

Oamenii pe care altădată îi vedea în jurul său și nu le cunoștea nevoile, îi pun pe gânduri. S'ar fi oprit el altădată în fața cosașului năcăjit, cercetându-l ca acuma? Il vede într'un amurg, alături de boulenii săi, cum își ascute coasa, îngândurat, ca un mucenic din legea vechiă.

Eu mă uitam cu mila 'n suflet
La mâna lui de soare arsă
Vedeam cum din apus, o rază
Pe frunte 'n cet i-se revarsă,
Și cum treceam tăcut în cale
Din glasul coasei chinuite
Se 'nfripa povestea mare
A mânilor nerăsplătite...

Acum, Crăciunul care se apropie, nu mai e sărbătoarea veselă a copilăriei; colindele cântate odinioară au amuțit demult în sufletul său și din buzele strânse abia de mai răsună umilita plângere:

Moș Crăciun, Moș Crăciun
La casa de om sărac
S'a gătat făina 'n sac
Și n'avem să-ți dăm colac
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun
Slujim slujba satului
Țarina bogatului
Pajura 'mpăratului
Moș Crăciun!...

Făina s'a gătat în sac, copiii plâng, vitele mor în ogradă, căci bogatul a cărui țarină o slujesc ei, are multe guri de săturat: strămoșii săi au fost și ei săraci, au flămânzit și ei, lăsându-i drept moștenire foamea lor nepotolită. Azi, strănepotul inghite toată vlaga pământului, ca un stejar cu sute de rădăcini. În somnul său, dorm veacuri întregi nedormite și în lenea lui, cer odihnă străbunii cu trupul strivit de neodihnă.

Și acești bătrâni din alte vremuri, înviază în mintea cântărețului:

Din umbra nopții care 'ngroapă
Al vostru neam din vremi bătrâne
Vă deslușiți în negre rânduri
Voi dătorilor de pâine...

Mustrea mintea mea o sapă
Și groaza sufletu-mi apasă
Căci umbra voastră 'ndurerată
Cu voi îmi străjuie la masă:
Simt duhul răzvrătirii negre
Infrișoșata zi de mâine
Cum și-a dospit amărăciunea
În bucătura mea de pâine...

Au murit unul câte unul dătorii de pâine. Mucenicii pământului s'au stins în sărăcia lor amară și astăzi, când moare încă unul, deslușim în lumina tremurătoare a opaițului, mâinile lui întâiajară încrucișate, — mâinile cari s'au bătătorit atîția ani pe sapă. Au murit țaranul, și ochii lui n'or să se mai turbure de jale când îi vor paște cai străini iarba mormântului. Și n'o să vezi, sărmane om, bătrâna milostivă care ț-a petrecut pe sub barbă o legătură împrumutată și te plânge la căpătâi, și n'ai să auzi glasul sapei, care te va prohodii la groapă:

O viață 'ntreag'am fost tovarăși
În ploii și 'n arșiță de soare
De truda mâinei tale aspre
Eu m'am făcut strălucitoare.

Sclipirea mea spune rușinea
Și jalea care mă purta

E altfel însă cu clasa intelectuală. Aici limba și cultura românească sunt serios amenințate prin înrîurirea covârșitoare a lungilor ani de școală și prin mediul străin. Aci femeia română are locul de-a desfășura toată activitatea ei națională. Și cine ar putea disprețui rolul ei, partea ei de muncă? Cine ar putea rezista când înrîurirea cea mai puternică, factorul cel mai neînving, gingășia și dragălașia, patima, stăruința și credința adâncă și nesecată a femeii vor intra în luptă?

Cu cât mai mare, mai irezistibilă e puterea a doi ochi frumoși, a unei rugăminți calde și intime decât a argumentelor celor mai convingătoare, a articolelor și cuvântărilor celor mai înflăcărate spre a aduce pe bărbat la datoria sa națională! Și cât de mare e înrăurirea femeii când e vorba de a păstra curățenia culturii și limbii naționale în familie. Oricât bărbatul ar fi expus afară de casă influenței culturii și limbii străine prin ocupațiile sale, prin vocațiunea sa, dacă acasă în familie se va păstra curățenia limbii, culturii și conștiinței, nici odată planurile de maghiarizare nu vor izbuti și totdeauna mâna gingașă a femeii române se va dovedi mai puternică decât brațul celui mai vajnic ministru, decât îndârjirea celui mai mare bărbat de stat ungar, care ar lucra pentru maghiarizare. Legile cele mai grave și asupritoare, loviturile cele mai cumplite, asalturile cele mai furioase ale tuturor guvernelor se vor sfărma nimicite la picioarele celui mai firav și mai blând vrășmaș, ale femeii române, și un gest, o privire, un cuvânt șoptit pe jumătate de buze dulci și fine vor fi arme mai înfricoșate decât toate armatele de funcționari și jandarmi asupritori ai neamului nostru.

Să întărim deci cetatea asta neglijată până azi, spre care începem a ne retrage, familia română și femeia română. Ea va fi reduta cea din urmă dar și cea mai inexpugnabilă a rezistenței noastre.

În mersul marelui lupte pentru existența națională, ea e cel din urmă popas al campaniei noastre de apărare, de defensivă, și va fi cel

dintâiu în viitoarea campanie de ofensivă, de unde plecând va trebui să recucerim tot terenul pierdut și să înfigem odată pe rând și din nou steagul mândru al naționalismului pe toate redutele pierdute.

Impăratul Wilhelm în Petersburg. Din Petersburg se anunță că împăratul Wilhelm se va duce încă în decursul acestei luni în Petersburg să facă vizita puternicului său vecin căruia și până acuma i-a dat multe sfaturi. Vizita aceasta e de un caracter politic.

Moravurile deputaților. Un ziar unguresc din capitală aduce unele destăinuri privitoare la caracterizarea celui mai mare partid al țării. Spune că sunt mai multe dovezi neîndoioase cari arată, cum câțiva membri ai partidului independist, alergau la începutul fiecărui luni la Wekerle ca »să-și deschidă înaintea lui inima și punga«, cum ministrul prezident le mulțamea pentru serviciile le spioni ce le-a făcut în decursul lunii etc. Partidul va ține o ședință în care va scoate la iveală numele spionilor. Partidul kossuthist e cel mai mare, dar mai sunt și alte partide...

Pentru școala de fete din Arad.

Reuniunea femeilor române din Arad a lansat următorul apel:

Ne-am întrunit din nou în Reuniune, noi toate femeile române din Arad și provincie, pentru dragele noastre odoare: jetele române și limba română.

Și dupăcum bat inimile și dupăcum glăsuiesc și statutele: scopul nostru greu și înalt este să adunăm fonduri și gândul nostru arzător este să ridicăm de grabă aici în Arad o zidire nouă și potrivită tuturor cerințelor moderne, în care să așezăm pe viitor internatul și școala superioară română de fete de aici, să o lărgim și întregim cu școala de menaj și țesut, și cu tot ce este de lipsă și de folos pentru o educație bună, solidă și românească, căci pe o mare întindere de loc, dela Orșova până la Beiuș, școala din Arad este singura școală de fete românească.

In mijlocul valurilor vrăjmașe, cari ne impresoară din toate părțile, și aducându-ne mai ales aminte de rolul și misiunea sfântă, ce a avut femeia română în viața neamului nostru, cutezăm să zicem, că mai vartos astăzi nimenea dintre noi nu poate discuta nici necesitatea, și nici importanța fără de margini a acestei instituții, la care ne gândim noi, și credem că nu poate fi suflet de român, care să nu tresară la auzul acestui glas: școală și cultură românească pentru jetele noastre.

Ascultând acest glas al neamului, ne-am pus gând bun să realizăm cât mai de grabă acest plan și pentru aceea în numele acestei instituții culturale-naționale, facem acest apel și cu dragoste rugăm pe toți frații și surorile noastre, bătrâni și tineri, bogăți și săraci să contribuie cu obolul lor la ridicarea acestui zid, unde să înălțăm un altar pentru limba și cultura femeilor noastre.

Cauza o reclamă, și noi cerem și ne rugăm să dați grabnic și mult, — dar tot cu aceeași inimă vom primi și cea mai mică dăruire.

Vă rugăm totodată să circulați această listă cu acest apel în cercul cunoștințelor D-Voastre, iar sumele subscrise și adunate Veți binevoi a le expedia până la 1 Noembrie 1909, la adresa casierei noastre: Luther tér nr. 1.

Arad, în 10 Martie 1909.

Letiția Oncu m. p. vice-prezidentă. Iustina Șerban m. p. ca. ieră.

Sever Bocu m. p. secretar.

Archiducesele în politică.

(§) În numărul dela 5 Mai »Budapesti Hirlap« publică o corespondență din Berlin sub titlul: »Sofia Hohenberg«. E vorba de soția moștenitorului de tron, care cu prilejul petrecerii la Viena a Kronprințului Germaniei a fost obiectul unei deosebite atențiuni a înaltului oaspe. I-se atribue Kronprințului meritul, că a întrunit la Belvedere, unde locuște archiducele Fran-

M'ai frânt de glia tuturor
Dar n'am săpat moșia ta!

N'a săpat moșia lui și nici coasa n'a cosit livada lui. Și într'o zi, când unul murea aici, dincolo sapa nu se mai înfigea în țarina altora, ci'n creștele lor. Iar coasa nu mai cosea iarbă. Prea multă vreme râniseră pământul și acum cereau carne. Pân'ântul a băui sânge și s'a îngrășat. La vară, miriștele vor fi mai încărcate de rod.

Va crește, Domne grâu bogat la vară
Incovoiat de roadele durerii
Și va veni cernită oaste mută
Pe câmpul larg să strângă sporul verii...

Și va fi spor, căci îmbrățișarea grăuntelui cu firul de țărăne e mai rodnică acolo unde n'a fost secetă...

Acolo, aceia cari tăcură ani îndelungați, au strigat. Cain s'a trezit acolo, omorând iar pe Abel. Plânsul fraților de-acolo a răsunat aici, și un glas de-aici a strigat munților:

Bieți munți bătrâni! Voi gemeți azi de jale...
De-atâteori v'aș fi mutat din cale
Voi, stavilă atâtor visuri moarte!
Vaș prăvăli azi munte peste munte
Intre pământ și cer v'aș face punte
Să n'aud plânsul fraților departe...

Și un glas de-aci a strigat lui Dumnezeu:

Ascultă doamne glasul rugei mele:
Când trupul tău lângă altar s'a frânge
Adu aminte celor ce'ngeunche
Că trupul tău e plămădit din sânge...

De gândul ăst cutremură-le firea
Și'n sufletele grele de păcate
Coboară Doamne pentru totdeauna
Fiorul sfânt al dragostei de frate...

E multă dragoste de frate în sufletul cântărețului. Nevoile celor din jurul său îl înduioșează. Dar el se simte singur. Cine știe dacă plânsul lui, împreună cu al celorlalți, va răsună mai tare? A văzut zădărnicia luptei poate, poate e istovit. Sufletul lui e o pustietate largă și săracă ce și-a stors demult belșugul pământului.

Atunci și-a stins și svonul
De miriști roditoare.
Și cântecul livezii
Și cea din urmă floare...

Inima lui e o biserică veche, ruinată, sub a cărei boltă înegrită de vremi nu se mai închină nici un drumeț. Au îmbătrânit pereții, nici un cântec nu mai răsună, icoanele s'au șters și nimeni nu-i mai sărută altarul. Ruina cere un fulger care să-i dărime bolta bătrână. Dar în locul trăznetului care să spintece biserica, vine o ploaie îmbelșugată și adapă larga pustietate a sufletului:

Mireasa mea albă cu chipul bălai
Ascultă a nopții povață
Minuni spune glia 'n poveștile ei
Și tainele vieții ne 'nvăță...
Nu simți tu fiorul ce 'n tremur prelung
Tresare 'n adâncuri de ape,
Răsuflul verii cum vine și 'n drum
Purcede vieți să desgroape?

Alături de copila ideală, cu ochii visători el

simte cum falfăie solul păcii, chemat în nopțile de singurătate. Cu fruntea răzemată în mâinile ei albe, visează. E pace acolo, în căminul binecuvântat. Cărbunii se sting încet.

Depart, că npiile de zăpadă îngălbenesc în răsaritul lunii. Și în aceeași clipă, un urlat grozav spintecă tăcerea nopții: un lup cu ochii verzi își strigă patima flămândă. În ochii fiarei arde dorul de viață, în glasul ei strigă muștrarea celui ce nu cunoaște povața jugului. Un mândru mort se redeșteaptă în sufletul obosit al celui învins. E iarăși el, cel care odinioară împletea cununii de fulgere și întretăia țăriile albastre cu sborul său.

Dă-mi mâna ta frumoasa mea copilă
Să prăznuim marea ta înviere!
N'auzi eterna lumilor durere?
Din mii de guri s'a deșteptat la poartă!
Fiorul vechiu de dragoste și milă
Mi-a înviat amărăciunea moartă
Și glasul ei din cuibul tău mă cere.
— Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă!

Acum, strângând mâna iubită, el se gândește la toți cei lipsiți de lumina dragostei, la cei ce rătăcesc prin neguri și prin ceață, la sufletele muncite de un dor veșnic. O rază ce le sărută fruntea, el o trimite solie unei fecioare de departe, care a adormit cu acul în mâna ostentă; și raza aceea va călători prin văzduh, se va opri pe obrazul stins de otrava lipselor, o va mângâia pe frunte și va înflori un zâmbet de fericire pe buzele ei ofilite...
Victor Eftimiu.

cisc Ferdinand, pe toți membrii dinastiei, iar la prânzul acesta intim, în fruntea mesei, a stat princesa Sofia Hohenberg. La masă a fost și archiducesa Izabella, întâiaoară în așa cerc restrâns la un loc cu familia arhiducelui, cu care n'a fost în bune relațiuni până acum.

În lumea mare, unde se știe, cât de mult originea, tradițiile și eticheta joacă rol în viața dela curtea habsburgică se atribuie o deosebită însemnătate acestei întâmplări.

Se știe anume, că din partea arhiduceselor, princesa Hohenberg, mai înainte contesă Schotek, a fost totdeauna tratată cu răceală: »Acum însă locuitorii mândri ai Burgului se închină în fața modestei dame dela curtea din Pojon«, — scrie corespondentul din Berlin, care dă amănunte și afirmă lucruri menite să facă senzație. Scrie, că vizita Kronprințului n'a fost un simplu act de curtuozitate, ci lucruri mari politice s'au pus la cale cu acest prilej, un plan întreg s'a stabilit, iar soția arhiducelui este și ea inițiată în toate și e de remarcat, că nu numai se interesează de chestiile mari politice, ci ea însăși are idei, planuri și inițiative.

De aici concluzia, că ungurii ar trebui să facă tot posibilul pentru a intra în grația princesei, despre care eronat s'a scris că ar avea antipatie față de unguri, ceea ce cu atât mai puțin verosimil, cu cât princesa a trăit în Ungaria și vorbea cu însuflețire despre cavalerismul și devotamentul ce-l aveau ungurii pentru răposata împărăteasă Elisabeta. Corespondentul berlinez se și miră, că ungurii au omis să câștige grația princesei. Aceasta ar fi fost cu atât mai de dorit, cu cât de când a murit împărăteasa Elisabeta, căreia ungurii au să-i mulțumească înțelegerea dintre Pesta și Viena, singură archiducesa Izabella a intervenit odată în interesul ungurilor. Și anume înainte cu trei ani, când numai grație intervenirii sale calde s'a putut forma guvernul coaliției.

După ce arată influența mare pe care o are princesa Sofia asupra bărbatului său, corespondentul berlinez spune că princesa va fi sufletul și motorul multor evenimente în viitor. În interesul unui viitor mai bun ungurii să grăbească deci, până nu-i târziu, a câștiga simpatia familiei moștenitorului de tron.

În numărul său dela 6 Mai — după cum am arătat ieri — »Budapesti Hirlap« se ocupă din nou cu familia arhiducelui Ferdinand. De astădată organul panmaghiar se arată îngrijat de propaganda mare pe care o fac slovacii cu numele arhiducelui.

»Intre slovaci, — scrie Budapesti Hirlap« princesa Sofia Hohenberg, e considerată, ca având sentimente deosebite pentru cehi, și astfel cultivă pe bărbatul său se aibă și el bunăvoință atât pentru cehi cât și pentru slovaci, cari sunt de aceeași rasă.

Așa se și explică audiența pe care arhiducele a acordat-o deputatului Milan Hodza,

pe care l-a asigurat despre bunăvoința sa. Ba între slovaci a pătruns credința, că afacerea părintelui Andrei Hlinka a fost rezolvată favorabil la Roma, grație intervenției arhiducelui.

Toate acestea îi îngrijește pe unguri și felul cum tratează »Budapesti Hirlap« chestia, dovedește, că panmaghiarilor într'adevăr nu le-ar veni la socoteală, dacă cehii ori slovacii ar căuta și ei să câștige grația princesei Sofia Hohenberg.

Un lucru e sigur: arhiducesele într'adevăr duc multe la îndeplinire în politică, se înțelege, fără să se știe decât tocmai foarte târziu. Cu atât mai mult pot face împărătesele. Sofia l-a ajutat mult pe Șaguna iar Elisabeta cu drept cuvânt a fost adorată de unguri, căci fără ea nici Deák nici Andrássy n'ar fi reușit să obțină dela Curte atâtea favoruri.

Cu atât mai multe va putea să facă prințesa de Hohenberg, despre care se scrie că e nu numai inteligentă și cu tact, dar și de-o extraordinară energie.

Frigurile înarmării.

Desbătându-se budgetul în camera Angliei, ministrul-prezident d. Asquith a spus între altele că trebuie create dări nouă fiindcă toate țările lumii culte, stau sub îndoită presiune a pregătirilor de război și a marilor reforme sociale.

Guvernul englez, care și până acum a făcut cele mai mari sforțări ca să și mențină preponderanța maritimă, a înființat un departament pentru aierotehnică, fiindcă dă cea mai mare importanță dezvoltării problemei pentru încălecare a aierosferei în fruntea departamentului aierotehnic stă vestitul fizician Lord Rayleigh, care are de gând în primul rând să se ocupe cu stabilirea teoretică ale experimentelor făcute până acum, așa precum a făcut-o aceasta prof. Prantl din Göttingen pentru guvernul Germaniei.

În Germania, Franța și Statele-Unite, experimentările aieronaute se ține lanț. Toate țările vreau să aibă în serviciul armelor simei sburători.

Abia și a arătat pumnul Austro-Ungaria în chestiunea balcanică și înarmările au început în toate țările. Pierderile Rusiei în războiul ruso-japonez a micșorat încrederea statelor. Nimeni nu se mai încrede în un războiu a cărui soartă ar putea-o decide însuflețirea armatei, timpurile lui Napoleon nu se mai întorc; pentru un războiu sunt necesare pregătiri de ani de zile.

Învingerile se câștigă astăzi nu prin dibăcia mânei care poartă scutul, ci prin elasticitatea armului. Țările se silesc să aibă cât mai multe și mai bune arme; cea mai mare parte a budgetului consumă înarmările. S'a mișcat pământul Italiei dar aceasta nu e un pericol așa mare, ar fi mai mare dacă s'ar mișca țările din jurul Italiei.

Și Italia se pregătește de un eventual războiu. — Puterea armată a Italiei stă în al cincelea loc între puterile Europei. Dar în fața pregătirilor generale se vede silită să exmită o comisiune de deputați și senatori, cari să se ocupe cu studierea dispozițiilor ce trebuie să le facă pentru întărirea armatei, votează un credit extraordinar de 223 milioane pe timpul până la a. 1917., din care sumă 90 milioane se vor întrebuița pentru fortificare, iar 75 milioane pentru înarmarea artileriei și procurarea mitraliezelor. Noua lege de recrutare urcă contingentul de recruți la cifra de 135.000 și dă probabilitatea reducerii serviciului de arme la 2 ani. — Până acum Italia putea pune în războiu aproape un milion de oameni, după legea cea nouă va putea înarma 1.7 milioane, o putere care oricând va putea înclina în partea sa cumpăna echilibrului european.

Italia își va întări și augmenta puterea marină, care și până acum e destul de considerabilă: 18 corăbii de războiu și 11 cuirasate așa că va fi cea mai mare putere pe Marea mediterană.

Pregătirile acestea consumă 25 proc., din budgetul statului italian, de două ori atât cât consumă armata austro-ungară cu 13.6 proc.

Când și unde s'a dat vre-odată acest proc., pentru scopuri culturale?

Zeița blândă a păcii, cântecul tău e și astăzi încă bubuitul armelor învrăjbite!

Părerile celor dela Curte.

— Situația politică. —

În numărul său dela 6 Mai »Pesti Hirlap« publică un articol senzațional asupra părerilor celor dela curtea din Viena privitor la criza actuală.

»Cei dela Curte — scrie numi ul ziar — constată mai presus de toate că în actualul parlament, în cele din urmă, partidul independent nici nu are majoritate compactă. Va să zică partidul 48-ist dela Coroană așteaptă mijlocul de a-și creia, prin noi alegeri, o majoritate mai mare și mai solidară. În tot cazul e o presupunere interesantă să aștepti ca puterea de guvern, dată de M. Sa, să nimicească și restul partidelor 67-iste, cari deși astăzi sunt dismembrate și în mare neînțelegere totuși fac împreună și sunt cel puțin așa de tari ca partidul independent.

»Regele — urmează numitul ziar — nu poate încredința deci puterea de stat unui cabinet independent nici chiar în cazul când partidul kossuthist ar renunța acum la pretențiile sale de drept comun. Îndată ce ar veni la putere, ar rămânea fără contrabalansarea necesară. Partidele 67-iste de caracter național și constituțional ar înceta, pentru că n'ar avea nici un înțeles ca cineva să fie mai regalist decât regele. Partidului guvernamental nu i-ar rămâne altă opoziție maghiară decât micul partid poporal și partidul socialist slab în Ungaria. Regele ar fi avizat la un singur partid: cel 48-ist. Partidul acesta însă încât s'ar lega că abandonează politica sa de drept comun, îndată ce s'a aranjat la putere și oricând ar simți că-i scade popularitatea, iar ar recurge la vre o chestie de drept comun. În astfel de caz regele ar ajunge în alternativa că ori îndeplinește cerințele partidului independent, ori nu are guvern constituțional. Îndată ce s'ar ivi divergențe între rege și majoritate, aceasta ar zice liniștit: poștește și ordonă alegeri noi. Iar regele, fiindcă el singur a ajutat la nimicirea partidelor 67-iste, ori ar ceda ori ar fi silit să numească guvern de drabanți.

După ce arată că nu i posibil a se tolera să urmeze o astfel de situație, care pe de-o parte ar face din rege prizonier al kossuthiștilor, pe de altă parte l-ar descoperi, târându-i numele în luptele militante și aducându-l în conflict cu parlamentul, urmează:

»Iar situația partidului 48-ist ar fi cu atât mai comodă cu cât, venind la putere, desigur ar elibera din sânul său un grup care sub steagul vechiu ar fi chemat să facă pe opozantul amical și de încredere (cum au fost deja kossuthiștii sub primul guvern Wekerle. Nota Red.). Îndată ce s'ar ivi neînțelegeri între majoritate și Coroană, partidul guvernamental s'ar retrage iarăși sub vechiul drapel.

»În felul acesta și țara ar fi expusă unor dese conflicte și crize.

»Apoi, în ce privește încrederea, partidul independent, nu și-a câștigat merite, pentru că întotdeauna a jucat rol dublu: până ce față de curte și-a dat silință să se arate gata la orice serviciu, în fața poporului de-așemenea a căutat să producă aparența că își susține întreg programul vechiu și nu așteaptă decât ocazia »să zdrobească Viena«.

Contra pistruielor și alunițelor

să folosiți

Crema și săpunul de lapte benzoe

original a lui KÁRPÁTI,

fiind unicul cosmetic ideal pentru mâni și față. În câteva zile depărtează pistruiile și toată necurătenia pielii. Comandele de 6 doze se expediază franco. Se poate căpați dela preparatorul **Kárpáti János farmacist în Arad, Boros-Béni-tér Nr. 15**; precum și dela droguerile și parfomeriile din Arad. Magazin principal în Budapesta: farmacia Török József Király-utca Nr. 12.

Să nu folosiți și să nu primiți numai cremă de lapte benzoe a lui Kárpáti, prețul 1 cor. și săpun de lapte benzoe, prețul 70 fil. Să vă păziți de imitațiuni!

Din punct de vedere al viitorului ei au dovedit deja și până acum, cum voiesc să împartă responsabilitatea între rege și majoritate: cvota regele a ridicat-o, compromisul dualist tot din cauza lui a trebuit să se facă; și Bosnia el a anexat-o, contingentul armatei tot el îl va ridica. Dacă a fost însă vre-un favor ori concesie, acestea ei singuri le-au realizat.

»Curtea vrea să pună capăt acestei politici și pentru acest scop vede un singur mod pașnic: un așa guvern și o așa majoritate care să aibă bărbăția și seriozitatea să mărturisească o singură politică și care în interesul popularității sale să nu expună persoana regelui«.

Constatăm cu durere că în decursul tuturor celor ce se petrec și se discută, *despre naționalități nu se pomenește nicăieri*. Se vorbește de opoziția poporalilor și a socialistilor, dar partidul naționalităților par'că n'ar exista... Este el, în socoteala Vienei, o cantitate absolut neglijabilă, ori purtăm și noi vina că nu ne-am putut afirma îndestul?!

Audiențele.

Pentru clarificarea situației M. Sa ascultă păreri diferite oameni politici.

Ieri M. S. împăratul a primit pe contele Zichy și pe d. Coloman Széll în audiență. Contele Zichy, care poartă vechea demnitate de »tavernicus« și e șeful partidului poporal a fost în audiență la orele 12^{1/2} și a stat aproape 35 minute la împăratul. La ora 1^{1/2} M. Sa a primit pe președintele partidului constituțional, fostul prim-ministru d. Coloman Széll. Audiența aceasta a ținut cinci sferturi de oră.

Despre aceste două audiențe oamenii politici păstrează secretul obișnuit, dar se crede că amândoi s'au declarat pentru aplanarea pașnică.

Atmosfera în partidul kossuthist.

În clubul partidului kossuthist ieri atmosfera era foarte ațâțată împotriva dlui Wekerle și a celorlalți oameni politici 67-iști. Deputații îi acuzau că au avut o atitudine de duplicitate, căci deoparte cochetau cu cei ce cereau banca ungară de alta lucrau contra kossuthiștilor. Așa d. Wekerle a declarat că Hollo și alții nu ar fi contra băncii ungare, iar de altă parte a declarat M. Sale, că înființarea băncii ungare ar fi o *primejdie*. Indignarea kossuthiștilor din cauza aceasta era foarte mare.

D. Kossuth a declarat că d. Justh e optimist, căci situația e foarte grea. D. Apponyi a spus același lucru adăugând că se prevede începutul unei crize generale a monarhiei. Deputatul Kmety răspunsese că monarhia are nevoie de bani, căci pentru înarmări Rusia și Italia se înarmează împotriva ei și fără ajutorul ungarilor monarhia s'ar destrăma.

Contele Apponyi răspunsese că tocmai faptul acesta că complicațiile externe primejduiesc Ungaria mai ales, arată caracterul critic al situației. *Italia și Rusia au pus ochi pe câte o bucată de teritoriu al Ungariei și au pregătit terenul la noi prin politica lor de naționalități.*

Rudimentul culturii românești în Macedonia.

Astăzi avem liceu românesc în Bitolia, școală comercială românească în Salonic, atâtea sute de școli începătoare prin toate comunele românești din Macedonia. Pe la 1861, adevărat aproape acum cinci zeci de ani, nu se pomenea nimic d'asa ceva prin nenorocita aceea de provincie. Ca probă despre aceasta vom reproduce după manuscrisul original o scrisoare inedită a lui Costachi Negri, agent al nostru la Constantinopol pe acea vreme, din care se vede starea în care se află cultura românească la frații noștri macedoneni.

Scrisoarea sau mai bine zis depeșa este adresată lui general Vlădoianu ministrul cultelor și instrucțiunii publice la București.

9:21 Ianuarie 1861.

Domnule ministru,

«Sunt câțiva ani, de când se fondă în muntele Athon un schit român numit »Prodromul«, sub auspiciile guvernului.

Principele Grigore Ghica care binevoi a-l dota cu o sumă de bani ce fu depusă într-o casă publică și al căreia product servă și astăzi pentru întreținerea fraților ce locuiesc acel munte.

Scopul fondării acestui schit nu era numai religios precum își poate cineva imagina, el, prin pozițiunea sa geografică este menit, și aci trebuie mai cu seamă să țină atențiunea guvernului, a da instrucțiunea și educațiunea unei mulțimi destul de numeroasă de junci români din Macedonia, care deși sub presiunea perpetuă a elementului grec ce voiește să domine, acolo, ei sunt zeloși de a conserva limba și tradițiunile nației lor mămă.

Scopul dar al acestui stabiliment pios este, precum E. V. înțelege prea bine, a fonda școli, a răspândi instrucțiunea publică în această provincie, a dezvolta limba și mai ales sentimentele naționale ce nu lipsesc nicicum în junele inimi ale românilor macedoneni. Dar ca să poată schitul Prodromul atinge acest scop laudabil și care este demn de sprijinit, guvernul I. S. ale căreia sentimente patriotice se manifestă în toate ocaziunile, ar trebui să ia măsurile cele mai proprii pentru încurajarea și susținerea acestei frumoase instituții.

Vin dar a vă recomanda cu căldură pe aducătorul acesteia care este în stare a vă da detaliurile cele mai întinse asupra acestui schit, și a vă ruga, domnule ministru, să binevoiți a lua în serioasă băgare de seamă considerațiile care mă îndeamnă a interveni pe lângă Excelența Voastră spre a face ca guvernul I. Sale să vie în ajutorul acestui schit cu o sumă oarecare anuală spre a da o dezvoltare repede tendințelor ce el are misiunea a realiza.

Cu convincția că E. V. va aprecia în adevărata lor valoare considerațiile ce preced, și va da un bun rezultat acestei trebi, vă rog, domnule ministru, a primi cu această ocaziune încredințările considerației mele cea mai însemnată.

Costachi Negri.

O depeșă identică s'a trimis și ministrului de culte din Moldova.

Se știe însă că numai dela 1864 tinerii români macedoneni au început a primi învățături dela România, fondându-se și un internat anume pentru ei. Atunci a venit cel dintâi contingent de macedoneni cari toți au mers în urmă profesori în țara lor natală.

(»Minerva«).

Situația școalelor din dieceza Aradului.

Efectele dezaastroase ale legii dlui Apponyi.

Școala în ruină.

Publicăm azi o parte însemnată din referatul raportului școlar al consistorului din Arad adresat sinodului diecezan asupra situației școalelor noastre confesionale din dieceza Aradului. Ceeace regretăm e cel mult că nu putem publica în întregime lungul și documentatul referat al dlui Dr. Ciuhandu, căci nu ne putem închipui o expunere mai lămurită și mai amănunțită asupra situației școlii noastre confesionale sub legea dlui Apponyi, deși ea nici nu a intrat încă deplin în vigoare.

Un sentiment de jale și de desnădejde te stăpânește când citești referatul de mai jos și vezi cu ochii cum odorul nostru cel mai scump, școala noastră primară, zdrobită de loviturile ce vin din afară, ruinată de neajunsuri și păcate lăuntrice a ajuns ruină complectă.

Vom avea încă prilejul de-a reveni pe larg la chestiunea asta. Dăm aici parți din referatul din chestiune.

Referatul. Rezultatul slab al școalelor noastre.

Ca unul însă care face profesiune de oficiu din administrarea afacerilor școlare ale senatului, deie-mi-se voie să mărturisesc cu sinceritate ce mă doare, că realitatea nu mi-a părut niciodată mai îngrijorătoare, decât acum și în forma cum am aflat o din actele de examene alor 425 școli populare, ce le avem.

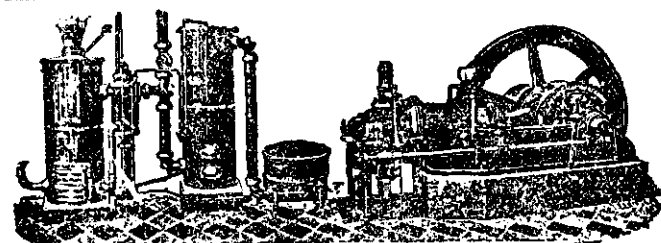
Această îngrijorare a mea pentru viitor o nutresc nu numai în vederea situației create din afară prin art. de lege XXVII din 1907 și prin organele statului, cari cearcă cu orice preț să câștige rigoare și să execute această lege chiar și cu restrângerea drepturilor autonome ale susținătorilor de școale, ci mai vârtos pentru că școala poporală, care până aci a fost numai a noastră, nu a produs în tot locul nici chiar până acum rezultatele dorite, dovadă acel înspăimântător contingent de analfabeți în sânul bisericii noastre, care contingent după perspectiva, ce ni-se deschide cu noua școală are să crească în loc de a scădea.

Legea lui Apponi.

Iar cel mai cumpănitor motiv de îngrijorare în fața viitorului acestei școle este faptul dat pe față și numai în acest an școlar care este cel dintâi în cadrele art. de lege XXVII din 1907, zic faptul: că învățătorii noștri mulți și nu numai într-o parte, ci din mai multe părți ale diecezei cearcă să graviteze cu atitudinea lor și în activitatea lor didactică școlară *în direcțiune centrifugală cercând tot atunci să eluadeze pe stăpânul de până aci, care este biserica.*

Dar pentru a fi mai bine înțeleasă și mai justificată temerea ce o nutresc, citez cuvintele din raportul protopopului din Radna, care cunoaște realitatea vieții școlare cum decurge ea.

Dânsul zice: Examenele acestea ne-au anticipat ceva din felul, în care se va dezvolta școala noastră poporală sub influința art. de lege XXVII din 1907. În conturi generale am putut să stabi-

Motoare de gaz aerian, de încălzit cu cărbuni de lemn, cocs și cărbuni buni, cel mai puțin mijloc, fără fum, miros și pericol. Consumarea de oară de 0.8-2 fileri și putere de un cal.

Motoare de benzină și locomobile de benzină cu cele mai favorabile condiții de plată și cu garanția cea mai mare. Construire de moară după sistemul cel mai bun.

TIVADAR HOFFMANN
Inginier mehanic antreprenor de clădiri de moară, în (Szeged) Seghedin.

esc deja acum relele, cari izvoresc pentru școala confesională română din dispoziția legii amintite. Le pot cuprinde în următoarele momente:

a) greutatea de a propune studiile principale paralele în limba română și maghiară,

b) decăderea nivelului învățământului și în special neglijarea limbii române,

c) explicarea volnică a legii din partea organelor administrative și de inspecție și procederea agresivă a acestora față de școlile noastre și ca rezultat al acesteia,

d) deconcentrarea rapidă a învățătorilor de caracter mai refractar.

Căci: ad a) Din toate punctele de vedere e imposibilă propunerea paralelă și în măsura cerută de planul de învățământ a studiilor principale prescrise pentru școala populară. A pune și a învăța același material în două limbi înseamnă, atât pentru învățător cât și pentru școlari, muncă dublă și cheltuirea unui timp de două ori de mare, ceiace în cadrul planului de ore dat e imposibil.

Neglijarea limbii românești.

Și totuși cei mai mulți dintre învățători înfrunziți de asprimea urmărilor puse în vedere, au maltrat formal elevii cu învățământul paralel din ce rezultă apoi, ad b) decăderea în general a nivelului învățământului și în special neglijarea limbii române, care este limba maternă a elevilor și limba de propunere a școlii noastre confesionale.

Pentru că e natural, că chiar și acolo unde învățătorul e conștios de chemarea sa și deci nu pierde din vedere caracterul confesional al școlii, propunerea paralelă a studiilor principale merge pe contul extinderii prescrise în propunerea diferitelor studii și deci nu poate fi vorbă de exhaierea ori aprofundarea materialului prescripționat.

Că o astfel de procedură în propunere este păgubitoare îndeosebi studiului limbii române este evident din faptul, că până când cu celelalte studii trebuie să se ocupe pentru a le putea propune și în limba maghiară și deci acestora le sacrifică cea mai mare parte a timpului de prelegere, la propunerea limbii române fie în lipsa timpului fie în considerația, că aici nu are temere de controlul organelor de inspecție străine, să mărginește la învățarea mecanică a câtorva reguli gramaticale, fără a putea astfel pătrunde în spiritul limbii și deci fără a realiza scopul adevărat al propunerii limbii materne, ad c) Deși art. de lege XXVII din 1907 numai pentru școlile ajutate de stat prescrie propunerea mai multor obiecte în limba maghiară, organele de inspecție fără nici o considerare la aceasta împrejurare pretind propunerea studiilor principale în limba maghiară în toate școlile noastre, îngrându-se astfel în mod ilicit în afacerile noastre școlare.

Volnicia organelor statului.

Peste tot organele de inspecție ale guvernului se pare, că nu mai țin cont, decât poate în formalități, de caracterul confesional al școlilor noastre. În urmarea procedurii de o animozitate vădită a acestor organe față de școlile și învățătorii noștri, ad d) Învățătorii de caracter mai refractar își pierd cumpătul și încep a crede, că dănsii nu mai depind dela autoritățile confesionale, că sunt dispensați de anumite datorii proprii învățătorilor confesionali și își iau aierul învățătorilor de stat. În decursul anului și în special din incidentul inspecției de primăvară a școlilor am făcut cele mai triste experiențe — zice protopopul. — În vederea vizitei apropiate a inspectorului regesc unul dintre învățători trecând peste planul de învățământ și ordul de ore în vigoare, tot timpul prelegerilor îl petrecea cu dresura elevilor în ale limbii maghiare, neglijând total studiile, despre cari știa, că nu formează obiect de examinare din partea inspectorului, între altele am aflat într-o comună doi învățători, cari — după propria lor mărturisire — până la începutul lunii lui Aprilie abia se ocupaseră de limba română.

Aceeași situație a experimentat-o și comisarul con-

sistorial, exmis la examenele din același tract, el e învățătorul — deci chemat a ști judeca asupra muncii colegilor săi dascăli — zic, e învățătorul Petru Vancu din Măderat, care zice: învățătorii ori din zel prea mare, ori de frică, propun din limba maghiară mai mult decât românește. Ba prevăd, că limba română o să fie neglijată cu timpul, dându-se preferință limbii maghiare...

Un alt învățător, Ioan Roșu din Buteni, — exmis de comisar în tractul Belințului, care încă se plânge de cele văzute, astfel:

O parte dintre învățători, — și încă dintre ceie până aci și-au fost asigurat un nume cinstit, au apucat spre povârnișul lăcomiei, speculațiunii, trândăviei și a fățarniciei mult promițătoare în viitor. Iar protopopul aceluiași tract se plânge contra învățătorilor săi submanuați, că cei mai mulți învățători nu s'au conformat planului, deși expres am ordonat în toamna anului trecut să se conformeze strict, — ci au propus abia jumătate, unii chiar și mai puțin din materialul prescripționat, și unele obiecte le-au omis în mod volnic cu totul...

Cauza acestei ieșiri din organele învățământului confesional și a disciplinei — ne-a spus-o comisarul Ioan Roșu cum am citat mai sus, care cu multă durere de suflet este constrâns a descoperi și aceea, că: învățătorii peste tot sunt cvalificați — între cari sunt 39 definitivi, iar 3 provizorii adaug eu — și cea mai mare parte sunt oameni tineri, puteri viguroase de cari biserica, școala, neamul și patria ar avea motive de a lega mari speranțe, — cu toate acestea dănsii cu puține excepțiuni nu se ambiționează de chemarea lor, nu-și împlinesc oficiul cu conștiințiozitatea cerută, ceea ce apare evident și din împrejurarea, că în întreg tractul am avut un singur examen distins.

Aci e la locul său să o spun, că aceeași tendință centrifugală să observă și în privința planului de ore sau a orarului, uneori în urma impulsului dela inspectorii școlari regești, d. e. al Caraș Severinului, care e un zelos în senzul străin intereselor noastre autonome, dar sunt și cazuri când învățătorii înșiși din propria lor inițiativă s'au adresat aici cu atari rugăminti.

Tendențele acestea își află explicativul în primul loc în dorul de a satisface în cece privește propunerea limbii maghiare.

Dresura cu limba unguerească.

Dupăcum transpiră din actele de asemenea la cari mă raportez, tendința aceasta în favorul limbii maghiare să manifestează peste tot pe întreg districtul consistorului, să marcheze însă mai bine pe lângă Radna și Belinț în tractele Hălmaș și B. Comloș, unde zelul prea mare și nejustificat, ori temerea i-a dus pe unii învățători până la exagerări grele în contul interesului general al învățământului și al disciplinei școlare.

În tractul B. Comloșului despre cei 14 învățători, cari au obținut la examen nota de clasificare suficient, se exprimă comisariul de examene învățătorul D. Boariu din Nădab, că au căutat să pună pond mai mare pe limba maghiară neglijând celelalte studii, dar și aici s'a constatat ironia sorții, căci neștiind copiii nici măcar a vorbi (corect) în limba maternă, nu aveau baza pentru ceea maghiară și astfel rezultatul a fost aproape zero.

Iată ce spune în raportul său protopopul Hălmașului: mare parte dintre învățători în vederea dobândirii ajutorului de stat au dezvoltat o activitate unilaterală, adecă numai în propunerea limbii maghiare, neglijând celelalte discipline școlare, ce sunt a se propune numai românește. Urmarea a fost, că școlarii, zăpăciți fiind, nu erau în stare să răspundă românește din cutare studiu, iar din limba maghiară răspundeau unguerește, ca niște automați mecanicești fără de a înțelege și pricepe de ce era vorba.

Tot în ordinea referințelor externe ale învățământului nostru confesional mai sunt dator conștiinței mele și oficiului meu de a arăta P. S. Voastre și Ven. Consistor — iar prin citațiuni de ale protopopilor și comisariilor consistoriali confesionali — că alătura cu învățământul s'a

zguduit și ordinea sau viața disciplinară a școlii confesionale.

Disciplina sdruncinată.

Am atins deja în treacă abaterile dela planul de învățământ și dela orarul școlii, abateri provenite ori din neștiință păcătoasă, ori din frică nejustificată, ori din trădarea pentru scopuri personale — a cauzei învățământului confesional. Aci apoi iarăși mai mult spre ilustrare, decât cu tendința și pretenția de a fi exhaiat toate simptomele răului — imi vine să arat și un nou criteriu al zguduiri disciplinei didactice, că mulți învățători în butul listei de manuale, ce li s'a trimis dela consistor au adoptat în școlile lor numai manuale scrise în limba maghiară, pentru școli maghiare de autori maghiari. Cazuri de acestea au provenit în mai multe părți ale diecezei: în tractul Hălmașului, Lipovei, Timișorii și al B. Comloșului, în fiecare tract la mai mulți învățători, cece este o dovadă despre curentul primejdios, ce se pornește, că adecă și în privința disciplinei în cele didactice slăbește zilnic legătura dintre învățători și autoritatea bisericească.

Unde sunt apoi acele experiențe nu mai puțin triste, că unii învățători depășesc și limitele între cari ar trebui să se țină personal cu sufletul lor ca slujbași ai bisericii și neamului nostru. Să ating numai cazul unor învăț. dela Hălmaș, cari dupăcum ne raportează protopopul, căutau în mod formal să se recomande administrației cu poezii, cântări și serbări patriotice, mai mult decât ce cere legea. Așa sunt: Ax. Popovici (Rișculița), G. Tomșa (Holdmizeș), Const. Lucaci (Feniș), Ioan Duma (Tomești), Petru Vușdea (Lazuri), (Lazuri), G. Petrișor (Măgulicea), și Iuliu Barza (Guravă), acest din urmă nu a întrelăsat a se lăuda chiar inspectorului regesc, că a serbat cu pompă cuvenită, cu școlarii săi ziua de 15 Martie, deși aceasta — adaug eu — nu este serbare regnicolară. Oare cum vor fi serbat aceștia ziua marelui Andreiu?!

Aci cel mult dacă ar mai trebui să adaug în legătură cu cele expuse, că la dezvoltarea stărilor de mai sus nu puțin va fi contribuit și împrejurarea, că înaltul guvern tot mereu a dispus și dispune disciplina — parte prin Consistor parte prin organele politice-administrative — a învățătorilor slabi în ce privește rezultatul didactic în propunerea limbii maghiare. Atari cazuri avem de un an de zile, în total vre-o 16.

Școala confesională nu mai împlinește menirea ei.

Învățământul acesta azi nu e întreg, iar în viitor nu va fi al nostru, pentru că zilnic perdem din puterea de până aci asupra școlilor și a dascălilor și pentru că după mărturia actelor ultimelor examene în foarte multe școlile s'au neglijat tocmai acele obiecte de învățământ — religiunea, limba română și cântarea lumească și bisericească — cari dau caracterul învățământului nostru confesional, dar se află o mulțime de școlile, în cari nu s'au propus unele ori altele obiecte de învățământ.

În ce privește propunerea limbii române, care este nu numai de folos, ci constituie — și trebuie să constituie — decorul învățământului nostru confesional a fost neglijată în cele mai multe părți. Din acte scot indicii, că așa ceva s'a petrecut d. e. în tractul Hălmașului și al Radnei mai ales, unde d. e. după protopopul Radnei, propunerea limbii române s'a nesocotit aproape cu desăvârșire în câteva locuri din tractul său, până chiar în luna Aprilie, adecă în luna a VIII-a a învățământului.

Ba aș putea să arat, că în tracte ca Șiria și Timișoara încă au provenit atari ca-

Fabrica de spălat cu aburi

„KRISTALY“

Kristály gözmosó gyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Cu mașinăriile sale cele mai moderne, aranjată cu puteri electrice, spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame, și tot felul de lingerie cu prețuri moderate

— La o sumă ce trece peste zece cor., pachetul se retrimite porto-franco. —

zuri de neglijare și nici nu la învățătorii slabi ori neglijenți în trecut, ci de acei ale cărora examene din urmă au fost clasificate de altfel cu nota de laudabil (d. e. Adr. Ungurian și Ana Ignuța din tractul Șiriei, apoi Aurelia Hălmăgian, Al. Doboș din același tract cu nota bun.)

Incercările de îndreptare sunt zadarnice.

Răul acesta l-a observat Consistorul mai din vreme. De aceea încă în 1907 a edat o instrucție tipărită și extinsă (nr. 5201/1906) prin care a cercat să prevină desfășurării acestei situații, dar așa se vede înzadar. S'au dispus atunci pentru complectarea și consolidarea învățământului din limba română a se lucra cu școlarii ocupații scripturistice, bagseama: pentruca să auzim acum, că ocupații nu se fac, nici chiar în tractul Șiriei, Lipovei, Timișorii și că d. e. la Șiria numai trei învățători au lucrat atari ocupații cu școlarii.

De asemenea am constatat din acte, că pe lângă cântarea bisericească și lumească, ce să neglijă, chiar și în tracte ca Șiria și Belint de aceeași soartă să împărtășește în multe părți scris-cetitul, care ar trebui cu atât mai mult cultivat, cu cât pe temelia aceasta trebuie să se așeze întreaga cunoștință de carte, ce atât de mult ne lipsește, dupăcum sună tânguirile zilelor noastre asupra îngrijorătorului număr al analfabeților noștri.

Rezultatul examenelor iluzoriu.

Învățătorii cu notă de nesuficiență de abia sunt și acuma ca în anul școlar trecut — nu și numai 25, adică nici un deplin 6%. Întreb acum ce preț putem pune pe înșasi clasificarea de acum în raport cu cea din anul trecut și cu starea de decădere a învățământului despre ce am raportat mai sus?

Așa cred Ven. Consistor va fi de acord cu mine, că rezultatul didactic a decăzut alături cu înșasi scăderea nivelului învățământului și că acum avem a face de abia numai cu cazuri singuratiche de învățători, cari și-au priceput și și-au și realizat misiunea în vremile grele prin cari trece școala românească.

Păcate interne.

Dar din punctul nostru de vedere cultural încă stăm în chipul acesta în fața unui dezastru, care nu se va delătura nici în viitor și care pentru actualitate ne dă explicativul numărului mare al analfabeților. Școala adică și dascălimea — și cu cauză și fără de cauză nu și-a făcut pe deplin misiunea. Au umblat puțin la școală și din acești puțini nu s'au ridicat decât și mai puțini în clasele superioare, unde se prinde dragostea și înțelesul cărții.

Nu vreau să detrag din meritul dascălilor celor buni, pentrucă dovada hărniciei lor este, unde se vede, sporirea numărului cetitorilor de carte și ridicarea și înaintarea satelor noastre, — dar nu pot să retac nici aceea împrejurare de care s'a plâns protopopul Hălmajului, că mulți învățători țin din adins pe școlari tot în aceea clasă, deși au frecventat în regulă și au fost clasificați cu nota de progredientă.

Acest păcat prin care unul ori altul dascăl își bate joc de cinstea sa personală și de oficiu, de școală și de cultura românească, ridică fruntea în mai multe tracte și nu numai la Hălmaj.

În tractul Aradului încă avem atari cazuri, chiar și în Arad (la I. Vancu) în Gaiu, în Cenadulunguresc și în Mândruloc, dar învățătorii se scuză cel dintâiu cu necapacitatea spirituală a școlarilor, al doilea și al treilea cu frecventarea neregulată, cel din urmă cu neînscriserea la vreme a școlarilor. Aceste motive se repețesc apoi de-a rândul în toate tractele, cu aceia deosebire, că unii dintre învățătorii luați la răspundere de cătră comisia examinătoare n'au spus nici o cauză, ca d. e. în tractul Chișineu, Lucr. Ambruș din Pil, Em. Ardelean din Giula ș. a., cari nu

sunt dascăli tocmai la școale desordonate. Ba în tractul Șiriei avem cazul învățătorului tânăr de ani și om de viață Trăian Debeleac din Drauș, care din adins și-a clasificat numai pe 37 de școlari din 78, iar din 123 de frecvenți mai mult de jumătate au fost repetenți. Același procedeu l'a observat și colegul său Gheorghe Popa, om tânăr și el tot din Drauș, că și-a clasificat numai pe 17 elevi din 43, având și el aceiași proporție de elevi repetenți.

Acest procedeu are de scop de a și acoperi învățătorul respectiv trândăvia anului școlar trecut și a și asigura aceiași comoditate pentru anul școlar viitor.

Trec acum la tractul Ineuului. Aici mi s'a dat să aflu lucruri și mai detestabile, în Berechiu, unde avem un preot, care dacă ar vrea, ar putea să nu fie dintre cei din urmă și învățător tânăr, care ar putea face bune lucruri. Dar iată ce au făcut. Citez din raportul comisariatului cons. Dimitrie Popovici: Aici învățătorul Nicodim Bugariu în anul trecut (adecă în anul 1906-7 școlar) pentru a ne induce în rătăcire la examene, cu cercetarea neregulată și astfel a scăpat de răspundere nu numai, că nu a căutat a constrânge părinții a și trimite copii la școală, ci în prețuia examenului pe toți i-a pus în absență cu luni înainte, ceea-ce mai târziu în conferința didactică, luat de scurt, și dânsul a recunoscut. Cazul acesta an nu s'a relatat, pentru-că atât învățătorul, cât și preotul Ioan Popovici au promis sărbătorește, că în viitor nu numai nu să vor repeta astfel de lucruri, dar vor dovedi și o muncă mai serioasă.

În anul acest tot cu scopul de a scăpa de răspundere pentru examenul nesuficient, de formă a făcut rapoarte despre cei absenți antistiei comunale, dar pe de altă parte preotul toate le-a acuzat cu dela sine putere.

La examen apoi ambii se acuzau cu cercetarea neregulată provocându-se la aceea, că ei nu sunt vina, dacă antistia comună nu și face datorința. În conferința didactică însă strânși cu ușa ambii au recunoscut, că și acum s'a intenționat tragerea pe sfoară.

Atari trageri pe sfoară din partea celor chemați a lucra pentru luminarea poporului și pentru consolidarea școalei românești s'a petrecut într-o comună despre care zice comisariatul, că și de 20 de ani tot examen nesuficient a avut la școala sa.

De asemenea și în tractul Lipovei unde trecerile normale din clasă în clasă sunt corbi albi, de abia la vre-o 10-12 școale, încă să face multă provocare și apărare cu frecvența neregulată a șc. alei.

Așadar avem după clasificarea examenelor nici nu întregi 6% de învățători cu notă de nesuficiență, adică același % ca în anul trecut. După cele expuse de mine așa cred Ven. Consistor va admite, că azi nu mai avem a face cu un rezultat didactic oarecare general și mulțumitor, ci numai cu un anumit număr de învățători buni, cari știu și vreau să și îplinească chemarea și și că — între actualele referințe critice — publice de învățământ popular — avem pentru viitor prospecte de ceva și mai rău, deoarece anul școlar trecut au fost numai începutul, anul prim de viață al școalei noastre în cadrele dispozițiilor art. de lege XXVII din 1907 și toate semnele vorbesc pentru temerea, că răul, ce de abia s'a ivit numai va crește în proporții rapide.

Nu pot să trec cu ușurință peste împrejurarea, arătată de comisariatul Dimitrie Popovici, că după dânsul cauza examenelor nesuficiente este lipsa de perfecționare continuă a învățătorilor și după ieșirea din școală. Astfel numitul să plânga, că învățătorii ieșiți în viață nu mai cetesc — cei mai mulți — reviste și opuri de specialitate. De aceea — zice — la mulți învățători să observă stângăcie în modul de a propune, iar mai târziu tot în lipsa continui perfecționării își pierd cu totul și puțina dexteritate, așa că în cele din urmă la unii voie ar fi, dar nu-i putere.

Confirm și eu aceasta părere cu un singur adaus, că literatura pedagogică la noi e prea neînsemnată încă și că — poate și dacă am avea-o — dascălii noștri nu prea cetesc, pentrucă nu au

cel puțin un organ pedagogic, care să le fie bun ca sarea în casă, căci revista pedagogică dela Sibiiu o lăsară (nu zic numai de ai noștri dascăli) să apună tocmai în pragul ameliorării dotăției prin noua lege, — zic: e adevărat, că dascălii noștri nu cetesc de ajuns și nici destul de bun. Dovadă am la mână acele îndigitări din actele de examene, unde să face amintire tocmai despre bibliotecile învățătorilor, că așa putea afirma, cumcă a patra parte din ei de abia, că vor fi având o carte-două peste statutul — organic, planul de învățământ și regulamentul pentru org. învățământului.

E firesc apoi, că o armată culturală fără armele culturii — și mai ales în zilele grele ale viitorului — va da de mal, cauza pe care o reprezintă contribuind totodată la aceea, ca primejdia ce s'a lăsat s'o întrezărim să se apropie cu pași repezi, dacă nu să vor lua măsurile de lipsă pentru încurajarea literaturii pedagogice și ca dascălii noștri să aibă și apoi să și țină și să cetească un organ de specialitate bun și al tuturor.

Am făcut aceste expuneri având în vedere cuprinsul actelor de examene, ce ne stau de față, m'am năzuit să fiu obiectiv și să nu pierd din vedere nimic, din ceea ce am ținut de cuviință să aduc la cunoștința P. S. Voastre și a Ven. Consistor, pentru a vă informa exact.

Țin să o mărturisesc, că mi-am spus și temerile sincer în aceea credință, că mai bine să fi greșit eu aici unde pot să fiu rectificat, decât ca să scăpăm ceva din vedere prin ce s'ar agrava situația școalei confesionale.

Dreptaceea cred, că Ven. Consistor va trebui să aplice toate măsurile coercitive — mai ales în aceste zile critice — recerute de interesul cauzei școalei românești față de acei învățători, cari nu au ținut de ajuns seamă de oficiul lor și de interesul școalei românești, dar totodată să le vină și în ajutor cu toate mijloacele ce-i stau la dispoziție pentru a le ușura împlinirea chemării lor.

Arad, luna Dec. 1908.

Dr. Gheorghe Ciuhandu,
referent școlar.

Recunoașterea românilor macedoneni.

»Secolul« din București scrie:

»Credem a ști că în curând se va deschide o nouă eră pentru românii macedoneni, cari vor fi recunoscuți pe deplin ca o naționalitate distinctă.

»După informațiunile pozitive ce le avem, comitetul junilor turci și în special Muctar-pașa, Șefket-pașa, Ahmed-Riza-bey și Enver-bey au stat în săptămânile din urmă în atingere zilnic cu fruntașii mișcării naționale române din Macedonia și numai grație acestora au pus o stăpânire atât de eficace asupra trupelor macedonene.

»Nu mai departe decât acum 4-5 zile însuși Muctar-pașa, generalisimul trupelor de ocupațiune a Constantinopolului, a recunoscut față de mai mulți diplomați, că majoritatea trupelor a fost compusă din români macedoneni și că grecii, bulgarii și sârbii din trupele macedonene au dezertat încă înainte de pornirea lor din Macedonia.

»Mai ales în ultimile săptămâni căpeteniile junilor turci au găsit nu numai mult concurs, dar și ajutoare reale la românii macedoneni.

»Acum, dupăce toate aceste sunt recunoscute de junii turci, urmează răsplata.

»Nu știm în ce constă răsplata ce o va da noul regim turcesc românilor. Dar ceiace

Telefon 287.

S'a deschis cea mai nouă

Telefon 287.

prăvălie de parfumerii, lucruri de artă și diferite articole.

Depozit de parfumerii, instrumente medicale, materii de basă diabat, aparate pentru îngrijirea bolnavilor, obiecte de gumă, (prezervative), de bărbierit, și pentru menaj; cizme, lăcăruri, compoziții, ape minerale, vinuri medicinale, preparative pentru alimentare, bombone; vâpseli și diferite materii.

Máthé și Soțul, Kolozsvár, Ferencz József-ut. 2.

sim pozitiv, este că Ahmed Riza-bey a făcut declarațiuni foarte categorice, că imediat după restabilirea deplină a ordinii, cea dintâiu politică ce va urma la scadență va fi cea dată românilor macedoneni, fără de cari junii turci nu puteau să izbutească.

Din România.

Dela curte. Cu prilejul aniversării numelui S. S. Primarul Capitalei a expediat M. S. Reginei următoarea telegramă:

M. S. Regina

Sinaia.

În numele capitalei și consiliului comunal, rog respectuos pe Maiestatea Voastră să primărească urări călduroase de viață lungă și fericită, pentru binele neamului și a țării noastre (ss) *Vintilă Brătianu.*

Astăzi fiind ziua onomastică a A. S. R. prințesa Elisabeta, principii moștenitori au primit felicitările suveranului pentru acest prilej.

Deasemenea familia noastră princiară a primit numeroase telegramme de felicitare din țară prin cari se urează viața fericită tinerei și grațioasei principese Elisabeta.

Zăpadă. Știrile sosite din întreaga țară la Institutul de meteorologie, arată că astăzi noaptea a plouat peste tot. De azi de dimineață plouă și ninge în întreaga țară. Pe la Buzău zăpada acoperă pământul.

Din Străinătate.

Răscoală în Albania și Macedonia.

Din Debre vine știrea, că albanezii de acolo au ocupat cazarma, oficiul telegrafo poștal și prefectura.

Toți ofițerii și funcționarii au fost alungați și s-a adresat Camerei otomane cererea de a se acorda albanezilor autonomie deplină.

În caz de se va refuza acordarea autonomiei se va proclama revoluția în întreaga Macedonia și Albania.

Soldatii vor merge la Salonic și vor elibera pe fostul sultan, care promisese autonomia.

După însărcinarea parlamentului un delegat al comitetului june-turc s'a transportat la Debre pentru a trata cu răsculații; el a fost însă făcut prizonier de către albanezi și reținut ca ostatic.

Valul care încercase să fugă, a fost ajuns și omorât.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 8 Maiu n. 1909.

— **Un preot osândit.** Tribunalul comitatului Turda-Arieș a condamnat pe Romulus Orbean, bravul preot a Iclânzului pentru pretinsă agitare contra doinelor maghiare, deși nu s'a putut dovedi nimic cu martorii aduși de nemernicul învățător Valer Boeriu, — la 5 zile arest de stat și 20 cor. bani amendă, plus cheltuielile.

Apărătorul Dr. Valer Moldovan a făcut recurs.

— **Moartea unui bun român.** În Focșani a reposedat zilele trecute Aron Vraciu, profesor de științe fizice, originar de prin Zărand, un bun naționalist. În mormântarea lui s'a făcut în Focșani cu multă pompă. La locuința defunctului elevul din cl. VIII, G. Aslan, a rostit o emoționantă cuvântare. La scoaterea cosciugului, o companie de soldați din reg. Putna No. 10, sub comanda d-lui locot. I. Stoianovici, a dat onorurile, defunctul fiind decorat cu »Coroana României» în gradul de cavaler. În fața liceului, elevul M. G. Rădescu din cl. VIII a, a ținut un discurs, care a emoționat publicul asistent: iar la coborârea cosciugului în mormânt, d. profesor Leonescu, din partea profesorilor, a făcut biografia iubitului lor coleg, după scrisorile de tânăr.

— **Zăpadă.** În mai multe părți nordice ale țării, îndeosebi în Tatra, a căzut erii zăpadă. Erii a nins și în Sibiu. Tot așa, se anunță zăpadă în Tirol și unele părți (muntoase) ale Bavariei.

— **Dar pentru o casă națională.** Dna Cornelia și dl Temistocle Prelici au dăruit 800 coroane pentru cumpărarea unui loc, pe care să se construiască o casă națională în comuna Clit. Darul a fost primit cu bucurie, comuna fiind dintre cele mai sărace, dar dornică de lumină și deșteptare.

— **Descoperirea unui terorist rus.** Guvernul rusesc cere de multă vreme dela guvernul francez extradarea vestitului terorist rus Feodorov, care a comis deja mai multe atentate și cu doi ani înainte de asta a voit să-l asasineze și pe contele Witte. După cum se vestește din Paris, Feodorov a făcut descoperiri de senzație în lăcașul comitetului revoluționar rusesc din Paris. Între altele a spus că la atentatul contra lui Witte l'a îndemnat un spion de poliție anume Karanzev, al cărui nume adevărat e contele Buksqueden, și care a fost șeful de birou al marelui duce Sergius. Teodorov a căpătat dela Karanzev două petarde, pe cari le-a ascuns în casa lui Witte, dar atentatul n'a reușit. Tot Karanzev l'a provocat pe Feodorov să-l omoare pe deputatul Solek, căci a defraudat din cassa partidului 100,000 de ruble. Feodorov eu încetul s'a convins, că Karanzev în realitate e un agent provocator, că e membru în uniunea celor o sută negrii, și l'a o întâlnire mai nouă la străpuns în tren, aproape de Irinov. Se crede că Feodorov va mai face și alte descoperiri de senzație.

— **Suferințele rezerviștilor din Bosnia.** Dintre rezerviștii corpului al 15 de armată duși în Bosnia cei mai mulți sunt încă în tabără, fiind că pentru siguranță e încă nevole ca la străjuirea granițelor se fie cât mai mulți oameni. — Din acest motiv a reținut partea cea mai mare a rezerviștilor din bat. 3 al reg. 76. — Mai multe episoade sosite în țară arată cât de mizerabilă e alimentarea soldaților. Se sunește că de mâncările stricate ar fi și murit 5 soldați.

— **Un nerușinat mare trebuie să fie Boér István (alias Stefan Boer) vice-protopop gr. cat. român din Abárfalva, care în »Budapesti Hirlap» de azi scrie un articol plin de insulte și calomnii la adresa deputaților români, pe cari îi numește simbriași, speculanți și șarlatani.**

Cu cât țese va ridica congrua, părinte?

— **Cea mai răspândită carte.** S'ar crede că biblia e cea mai răspândită carte. E adevărat că e mult răspândită, dar tot e unul în urma călinderului chinez, care apare anual în 8 milioane de exemplare. Îl tipărește tipografia imperială din Peking și în toată China nu e voie să se tipărească nici să se vândă alt călindar. Și fiind în fața chinezilor acest călindar de mare valoare, prin multele sfaturi folositoare, se vinde în fiecare an, până la cel din urmă exemplar. Natural că în Europa biblia e cea mai răspândită carte. După ea vine »Don Quișot» și »Coliba lui badea Toma», iar firma de reclamă din Lipsca a vândut până acum din Wilhelm Tell a lui Schiller un milion de exemplare.

— **Tesaur în fundul mării.** În Londra s'a format o societate cu un capital de cinci milioane cu scopul să ridice din fundul golfului de Vigo două galere cu odoarele în valoare de 500 milioane de coroane, cari au fost scufundate de către spanioli înainte de asta cu 200 de ani. De multă vreme sondează ei după aceste tesaur dar din cauza lipsei de instrumente necesare, n'au ajuns încă la nici un rezultat.

Cele două galere făceau parte din flota spaniolă, care a fost bătută la 1702 în golful de Vigo, de către flota anglo-olandeză sub comanda lui Rook. Prada aliaților a fost cam un milion de coroane, cu timpul le-a reușit să mai scoată vr'o 20 de milioane de coroane, dar majoritatea tesaurilor a rămas în fundul mării. Acum poate să reușească scoaterea lor prin invenția inginerilor italieni Dr. Iberti și Pini. Dr. Iberti, ca directorul întregii întreprinderi, a și fotografiat ruinele corăbiilor din fundul mării prin ajutorul unui aparat de fotografiat genial, care împreună cu ocean

și camera obscură se pot face cu el fotografii submarine. Cu acest hydroscop — așa se numește aparatul care e invenția genială a numitului italian, — funcționează și o corabie submarină complicată, care nu înnoată numai sub apă, ca celelalte vase submarine ci se poate folosi și ca automobil în fundul mării.

Guvernul japonez și-a procurat deja dela inventatori un asemenea automobil submarin cu 800,000 coroane și le folosește la scoaterea ruinelor vapoarelor rusești scufundate la Port-Arthur. Vaporul e prevăzut cu brațe mecanice, de cari se pot lega cu fânghii și lanțuri obiectele din fundul mării. Împrejurarea că aceste vapoare se pot monta cu torpile, întinde o perspectivă îngrozitoare în ceea ce privește viitoarele războaie marine.

Dacă e primejdie pe vapor, personalul care e compus din trei persoane, intră într'un tub al vaporului, pe care-l desleagă de vapor și se ridică de-asupra apei. Sindicatul a primit deja permisiunea dela guvernul spaniol să ridice comorile, dar 20% din metalele nobile sunt datorii să le dea vistieriei.

— **Foc în Cebza.** În Dumineca Floriilor un foc iscat în ameză mare a nimicit grajdul proprietarului Simeon Treta. Deși poporul a alergat întreg la stângerea focului, — cea mai bună dovadă despre aceasta e că focul nu numai că a fost localizat ei în scurt timp a fost stâns, — executorul Kovács Lajos care și altcum face multe mișelii poporului, a acuzat la pretură 86 de săteni, că nu și-au făcut datoria, nu au ajutat la stingerea focului. — Poporul adunat în jurul focului nu a încăput în locul mic din jurul grajdului dar a ajutat, și focul a fost stins. — Executorul urmează înainte cu șicanările.

— **Gianino Antona Traversi** — așa se numește talentatul scriitor, de care ne ocupăm — este fiul unei vechi și puternice familii de Milanezi și cu toate că a debutat târziu, pe câmpul literelor, el a ajuns repede la o celebritate pe care puțini o au, la vârsta lui. Comediile sale au totdeauna un viu succes, în fața publicului care îl aderă, iar geniul său dramatic, în plină dezvoltare, e tot atât de popular la Roma, ca și la Milan, unde trăiește de obicei. Sora sa, dona Bice, cum este numită de obicei, nu este alta decât dna Tittoni, soția ministrului de externe al Italiei, iar tatăl său este bancherul cel mai bogat din Milan.

La începutul vieții sale, Gianino Antona Traversi a fost ceea ce se cheamă un »stricat» și el însuși o mărturisește, nu fără oarecare mândrie, tocmai pentru a pune în evidență profunda transformare care s'a operat în viața și deprinderile sale.

— La Milan, toți își aduc aminte de viața de tinerețe aurită, pe care am dus-o multă vreme. Tempi Passati însă, astăzi ceea ce mă vedeți — spune dânsul unui ziarist și adevărul este că leneșul de odinioară a devenit ca prin farmec un mare muncitor. Nimic și nimeni nu întrece astăzi puterea sa de muncă!

Trecem asupra detaliilor unei tinerețe dezordonate, cari au făcut din Gianino Traversi eroul atâtor afaceri de inimă și al atâtor drame intime. El este astăzi unul din cei mai apreciați autori dramatici ai Italiei și succesele sale nu se mai numără.

Amorul i-a dat prilejul să debuteze pe scenă și tot acest sentiment i-a asigurat și primul său succes, cu comedia intitulată »la Matino dopo». — »Dimineața încântătoare», care i-a deschis seria și i-a deșteptat talentul.

Au urmat apoi »Civetta», »Prima dată», »Școala bărbatului», »Ascensiunea Olimpului», »Cele mai frumoase zile», »Credința bărbatilor», a căror subiecte au fost luate din înalta societate italiană. În »Caritatea lumii mari», Traversi își bate joc de generozitate și solidaritate socială a înaltei societăți italiene, iar în ultima sa piesă, care a obținut un strălucit succes la Roma, »Martiri muncii» el zeflemisește fără milă pe trândavii cari — ca dânsul odinioară — duc o viață nefolositoare.

Acesta este marele scriitor, pe care îl admiră astăzi o țară și un popor și ale căruia debuturi în viață, promiteau atât de puțin familiei și contemporanilor săi.

— **Uzură la o bancă populară ungurească.** Mai mulți înși au făcut denunțare contră băncii

populare din Tarloț, că ar lucra cu procente de uzură. În urma denunțării tribunalul din Szatmárnémet a secestrat toate cărțile și polițele acestei bănci. Banca sub nume de camătă și cheltuieli de administrație, reținea din împrumut cam 40 procente.

— **Slovacii la Roma.** D. Francisc Skicsak în foaia »Ludove Novine« a cărei proprietar este îndeamnă poporul slovac să ia cât mai mulți înși parte la excursiunea ce se proiectează pe Rosalii în Roma. Foile ungurești și în aceasta văd tendință politică și vreau să documenteze aceasta cu faptul că foaia amintită e atât de periculoasă încât episcopii slovacilor au oprit cetirea ei și acum tot foaia aceasta vine să propage sentimente religioase.

Și șreimboriț caută cauzele patriotice: Slovaci vreau să apară în Roma ca un popor independent, sau că vreau să aibă nou motiv să trâmbițe în lume cât sunt de asupriți încât nici libertatea religioasă nu li-se recunoaște. Adecă o foaie naționalistă nu poate scrie nici despre o escurzie fără ca să facă politică. Cum găsec ei pricină tuturor lucrurilor!

x **Dacă sănătatea** vă este scumpă, să beți odată de două ori pe săptămână $\frac{1}{2}$ pahar de apă amară *Franz Josef*. Având efect sigur și fiind ieftină, să nu lipsească din nici o casă. Se capătă dela toate farmaciile și prăvăliile.

x **Secretul succesului.** Numai cine satisface unei trebuințe urgente, poate spera succes. Curățirea albiturilor moderne s'a făcut tot mai grea, fiindcă pe deoparte praful și mișmele din orașe le murdăresc tot mai tare, pe de altă parte se strică albiturile făcute din pânză de bumbac, cari devin tot mai obișnuite prin albitoria chimică a rufelor și prin frecarea acestora cu săpun de toate zilele. Așa, că aflarea săpunului, »Schicht« a venit tocmai la timp potrivit. El disolvă fără nici o întrebuintare de forță murdăria și albiturile sistematic, fără să atingă firicelele. El are un succes, care la noi nu are încă asemănare. Fabricile de săpun de »Schicht«, sunt de prezent cele mai mari din tot continentul european.

x **Decorul cel mai frumos și mai principal** al restaurantelor, cafenelelor și al familiilor sunt albiturile albe ca zăpada și călcate licioase, de o curățenie ideală. Aceia cari pun pond pe aceasta, voiesc să nu fie înșelați și să nu li-se strice albiturile cumpărate scump, le recomandăm marea fabrică de spălat cu aburi »Krisztály« din Cluj care și la Brașov are filială. Fabrica aceasta tuturor o recomandăm cu căldură.

x »Tokio« **extirpător de băătăuri.** Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negeilor și contra scortoșării pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fil. se trimite francat. Adresa: *Tömöri Antal, Cegléd, 1 kerület.*

Economie.

Tîrgul de bucate din Aradul nou.

Arad, 7 Mai.

Din cauza timpului rece și nefavorabil sămănăturile sufer foarte mult și între astfel de împrejurări recolta anului acestuia iară va fi slabă. Negoțul de bucate e constant.

S'au vândut azi:

grâu 200 mm.	14.—14.30
cucuruz 300 mm.	7.—
secară	9.70—
ovăs	8.20—
orz	8.—

Frețurile sunt socolite în coroane și după 50 kig.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 7 Mai 1909.

Grâu pe Mai 1909	28.30—28.32
Grâu pe Oct.	23.74—23.76
Secară pe Oct.	18.72—18.74
Cucuruz pe Mai	15.28—15.30
Cucuruz pe Iul.	15.74—15.76
Ovăs pe Oct.	15.10—29.12
Rapiță pe Aug.	29.08—30.—

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Prețul cerealelor după 100 kig. a fost următorul
Grâu nou

De Tisa — — — —	29 K. 85—30 K. 20 fil.
Din comitatul Albei —	28 > 85 30 > 05 >
De Pesta — — — —	28 > 90—30 > 10 >
Bănățe iesc — — — —	28 > 95—30 > — >
De Bacica — — — —	28 > ——30 > 20 >
Secară de calitate I	19 > 90—20 > 20 >
Săcară de calitate mijloc.	19 > 80—19 > 90 >
Orzul de nutreț, cvalit. I.	18 > ——18 > 20 >
> > calitate a II.	17 > 60—17 > 90 >
Ovăs > > I.	18 > 20—18 > 50 >
> > > II.	17 > 60—18 > 10 >
Cucuruz — — — —	15 > 40—15 > 50 >
Tărățe — — — —	11 > 80—11 > 90 >

Poșta administrației.

Sublocot. I. G., Arad. Am primit 6 cor. abonament până la 1 Septembrie 1909.

BIBLIOGRAFII.

A apărut: »Ziua învierii« ultima operă dramatică a lui Henric Ibsen, tradusă de dnii Il. Chendi și Sandu Aldea. Prețul 30 bani. Se află de vânzare la librăria editoare »Leon Alcalay«, București, și la toate librăriile din țară.

A apărut și se află de vânzare la librăria »Tribunei«:

„Impresii de teatru din Ardeal“
de Zaharie Birsan.

Recomandăm cu căldură acest frumos și interesant volum, în care se afirmă cu o nouă putere talentul simpaticului nostru artist.

Prețul 2 coroane.

Plus 20 fileri porto.

La librăria »Tribunei« se află de vânzare următoarele cărți din biblioteca Socec:

Nr. 47 Poezii de Ion Minulescu 30 fil. plus 10 fil.

Nr. 56 Stăpânea odată... de Delavrancea 30 fil. plus 10 fil.

Nr. 62 Viața caznică a animalelor, traducere de N. J. Duscian 30 fil. plus 10 fil.

Redactor responsabil Constantin Savu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. Liviu Tămășdan

anunță că și-a mutat cancelaria advocațională în —

Arad, Str. Szt. László Nr. 1, etaj.

Apa minerală:

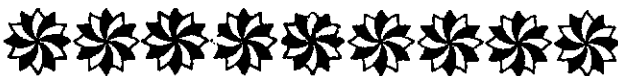
Phönix din Buziaș

înviează, vindecă.

Recomandată de medici. — Depozit general la firma:

Pollák József

Arad, József főherceg-ut 11.

Procurați

dela librăria „TRIBUNA“

Arad, str. Deák Ferencz 20

„Cantorul Bisericesc“

aranjat de

GEORGE BUJIGANU

învăț. în Deliblata.

Cel mai practic op bisericesc, cea mai bogată antalogie a cântărilor bisericesti la români.

Indispensabila lui necesitate o documentează iuțala cu care a trecut prima ediție în un an 1000 exemplare.

Opul să extinde pe 444 pag. octav mare pe 2 coloane, litere latine, tipar roșu-negru. Cuprinde rînduielele tuturor sărbătorilor de peste an, precum și tipul bisericesc. Op aprobat de consistor!

Legătură artistică, confecționat la prima compactorie din Budapesta.

Prețul unui exemplar broșat 10 cor. legat în pânză frumos aurit 12 cor. legătură lux $\frac{1}{2}$ piele 14 cor. Lux se mai află, numai după comanda specială bucata 16 cor. plus porto postal 60 fil.

Fiecare exemplar e provăzut cu scoarțe (tock).

Intrebuintarea »Cantorului Bis.« dispensează pe toate celelalte cărți bisericesc, ca: mineiul, triodul, penticostarul, moșvelnicul etc.

Pe table e gravată sfânta Treime și cei 4 evangeliști, după Smigelschi.

Raritate bisericească, mai 200 exemplare de vânzare.

Cel mai frumos dar de sărbători bisericilor și specialiștilor bisericești.

Administrația tipografică și librăriei „Tribunei“

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuința
Mult năcaz îți vei cruța.

Puterea minunată și intensivă de curățit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de pregătire și din alegerea
precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruță mâinile, rufele! Te cruță de osteneală și nă-
caz, cruță și sănătatea! Cruța bani, timp și lucru
30.000 cor. garanție pentru curățenie.

Fiți atenți la firmă!

„Rákóczi“

cea mai :
mare fabrică
: de stropi- :
— toare —

POLLATSEK A., Gzepléd.

Recomandă fabricatele proprii de
stropitoare »Rákóczi«, pe lângă cea mai
deplină garanție.

Revânzătorilor se dă rabat.
Să ne ferim de orice imitații.

Invențiuni

marce de scutire și scutiri de mustre
patentează și valorizează în diferite state

PATAKY VILMOS

— procurator de patente diplomat —
Budapesta, IV. Eskü-ut 3
Nrul telef. 89—22. — Birou de paten-
tare propriu în țările străine.

Berlin W. Leipzigerstr. 112.
Paris 58, Rue Lafayette.
— Amsterdam, Kaisergracht 209. —

Ouă de prăsilă

galbene aurii și albe ca zăpada, originale
engleze de orpington, bucata cu 50 fileri
expediază renumita firmă

Ternyey Árpád
Demeter utca 92.

Tot aci se capătă găini frumoase și co-
coși, și se mai află de vânzare o mașină
de clocit excelentă și cloșcă artificială cu
prețuri moderate.

100 bucăți de corecte

(propise de examen) pe hârtie calitatea cea
mai bună 90 fil., 1000 buc. 8 cor. 40 fil.
Porto poștal la 100 buc. 30 fil., peste 100
buc. până la 600 buc. 72 fileri. Toc »Ha-
ladás« pentru corecte, cu care singur își
poate lega fiecare corectele, cu porto cu
tot 1 cor. 40 fil. — se capătă la librăria
Ingusz I. și fiul, Arad. Nr. telef. 517.

„MOLLY“

— In trei zile face mâinile —
catifelate și albe ca spuma.

Marca înregistrată.

Acest conservativ al
mânilor, este compus
din substanțe recunos-
cute de știința cosmetică
modernă, ca cele mai
bune și inofensive pen-
tru catifelarea și îngri-
jirea mânilor și întrece
în efect, orice alt pre-
parat de acest fel. Se
întrebuințează cu mult
succes contra roșeții

mânilor și contra tutu-
ror altor efectiuni a pie-
lei mânilor.

„Molly“ este un re-
mediu excelent pentru
mâinile cari se ocupă
regulat cu lucrul de
casă; moaie pielea în
scurt timp și dă mâni-
lor o albeață foarte plă-
cută.

Prețul unui flacon 1 cor.

Se prepară și se vinde la:

Drogeria și parfumeria
NESTOR HANZU
Arad, Weitzer János-utca 2.

Fond. în 1883.

Pietrii mormântale.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în
Arad, József főherceg-ut, vis-à-vis de biserica
evangelică (casa Müller)

o filială de pietrii mormântale

bogat asortată, care se va deschide în 15 Mai, unde țin în
cantitate foarte mare tot felul de pietrii mormântale din
granit, syenit, labrador și marmoră. — Cu distinsă stimă

— **MENRATH JÓZSEF** —
măiestru pietrar

Magazin principal: Boros Béni-tér Nr. 4.

Fond. în 1883.

O casă domnească
nouă, scutită de dare, foarte comodă, cu
pomărie mare, cu vie roditoare și cu gră-
dină de flori. Informațiuni mai detaliate dă
proprietarul, Arad, str. Demeter Nr. 92.

Se află de vânzare

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

Turnătoră de clopote. Fabrica de scaune de fer pentru clopote, alui

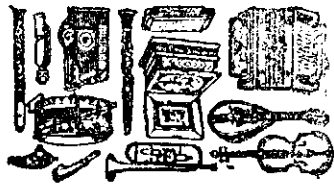
ANTONIU NOVOTNY - FABRIC. -

recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea
e nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armo-
ioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer
litut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată
e clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare.
unt recomanda- **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul in-
: cu deosebire ventate și pre-
ziate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară
- ea violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai
dânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
ele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este
gal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.
le mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stă-
toare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut
- ca și spre turnarea de toace de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

GEORG DÉCSI

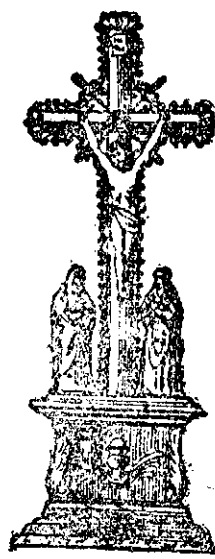
măiestru de instrumente muzicale
SIBIU, str. Ocnei Nr. 10.

Magazin de tot felul de intru-
mente muzicale, depozit bogat
de cele mai bune coarde.
Primește și execută prompt tot
felul de comande din provin-
cie, precum reparaază bine și
ieftin orice lucrare ce aparține acestei ramuri.

Furek Márton

aurar
Győr, Erzsébet tér 3.

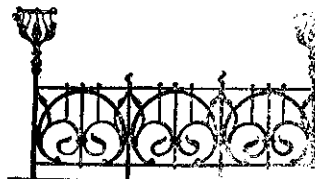
Iși recomandă

crucile de lemn

bine aurite, dupăcum se văd în desemn,
industria proprie, cari sunt de o înălțime de
— 55 cm. provăzute cu lampă eternă. —
Le trimit ori-unde porto-franco cu rambursă
— de 6 cor., cu mătării 8 cor. —

IOAN I. CRĂCIUN

arhitect și lăcătuș
Timișoara-Fabric
Fă-utca 10.

Primește orice lucrări
cu fier pentru zidiri,
precum și bariere pen-
tru trepte și balcoane,
gratii pentru porți,
schelete pentru fere-
stri, garduri pentru

morminte și vetre de fier cu prețuri moderate.

Piane și harmonice.

In salonul de piane

F.A. Kauffmann
Sibiu, Gr. Ring 14

se țin piane numai dela firmele cele mai renumite

„Zeitter și Winkelmann“, Braunschweig.

F. Robert Reinhold, Viena. Belehradek, Viena.—

„Lauberger și Gloss“, Viena. Kotykievicz, Viena.

A. Petrof, Königrätz-Viena. Estey-Organ, Londra.

Reparaturi speciale solide și garantate.

CALENDARUL NOROCULUI pe 1909.

Numerii acestui calendar de noroc au fost compuși de copii orfani. Să Vă alegeți îngrabă numerii semnați la ziua nașterii sau onomastică, pentru că întâmplarea le-a adus multora avere și bunăstare.

ianuarie	februarie	Martie	Aprilie	Maiu	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noembrie	Decembrie
1 2196	1 91604	1 66613	1 90947	1 35829	1 2111	1 16039	1 64752	1 55568	1 2163	1 90947	1 39147
2 19490	2 66706	2 9903	2 65946	2 78972	2 38744	2 38696	2 69046	2 11168	2 17356	2 66758	2 78854
3 25923	3 41500	3 23385	3 11188	3 90617	3 65941	3 55243	3 2164	3 17358	3 16001	3 39104	3 2148
4 74912	4 62923	4 38678	4 24691	4 53826	4 53849	4 79365	4 17363	4 2151	4 38619	4 9401	4 33116
5 79371	5 2211	5 78977	5 13990	5 66612	5 90615	5 39191	5 19586	5 33400	5 63238	5 4399	5 33309
6 90908	6 19489	6 90491	6 19491	6 90937	6 108703	6 22700	6 3109	6 11143	6 78957	6 19537	6 18311
7 23379	7 23947	7 66736	7 78886	7 9432	7 39108	7 16009	7 33302	7 19516	7 39135	7 3539	7 78964
8 55235	8 52405	8 52264	8 22670	8 19446	8 92875	8 19594	8 74919	8 23416	8 90638	8 66638	8 53832
9 95859	9 66694	9 65925	9 75824	9 33376	9 66730	9 90611	9 52442	9 33106	9 66705	9 55548	9 90940
10 16040	10 52250	10 39167	10 52265	10 3522	10 39197	10 2138	10 55396	10 37239	10 18332	10 39122	10 55229
11 6777	11 2144	11 74992	11 22452	11 17364	11 65923	11 18383	11 75823	11 11156	11 38627	11 66603	11 6785
12 38655	12 18388	12 18338	12 6789	12 95874	12 18356	12 23390	12 66726	12 9406	12 9914	12 78975	12 90950
13 64705	13 37232	13 9973	13 11172	13 4393	13 6800	13 55598	13 52224	13 39160	13 23381	13 16031	13 3534
14 41478	14 9409	14 23456	14 38610	14 78997	14 24684	14 53835	14 38707	14 91615	14 18316	14 38624	14 19435
15 55226	15 90462	15 74981	15 3505	15 64838	15 4360	15 79368	15 33120	15 63915	15 2100	15 2101	15 74908
16 90901	16 19564	16 38741	16 16032	16 39186	16 33396	16 64758	16 9068	16 55541	16 33346	16 23497	16 55362
17 2216	17 22654	17 55556	17 78884	17 74987	17 78881	17 2188	17 19442	17 79352	17 19544	17 18305	17 66763
18 33438	18 19566	18 74988	18 52238	18 64832	18 55354	18 18379	18 23946	18 66618	18 2124	18 52274	18 63742
19 75802	19 38725	19 2169	19 91623	19 90931	19 29184	19 33393	19 3540	19 55353	19 9457	19 66650	19 75821
20 108702	20 99649	20 18345	20 55245	20 23948	20 16018	20 55580	20 17355	20 90907	20 33104	20 55552	20 78956
21 39190	21 53844	21 92893	21 17360	21 9458	21 33426	21 78887	21 90948	21 2449	21 78989	21 69020	21 90902
22 52296	22 23451	22 11189	22 39139	22 18387	22 19557	22 95869	22 9956	22 11171	22 55363	22 4389	22 52142
23 66710	23 63912	23 78990	23 24689	23 19560	23 33460	23 66939	23 55526	23 37245	23 52218	23 22612	23 66654
24 74952	24 41495	24 90632	24 66656	24 35819	24 13994	24 90933	24 16029	24 16008	24 13981	24 63904	24 52148
25 90945	25 39113	25 41490	25 39142	25 2101	25 63248	25 24659	25 24682	25 19510	25 23939	25 108724	25 2179
26 22689	26 66768	26 66745	26 63233	26 55571	26 78883	26 18363	26 69040	26 92886	26 92895	26 9901	26 33354
27 78861	27 39165	27 52426	27 22494	27 74992	27 41487	27 4396	27 39107	27 52201	27 2181	27 22610	27 22681
28 55597	28 23395	28 33121	28 2201	28 90646	28 66759	28 17361	28 66740	28 66738	28 24681	28 23386	28 16004
29 59366		29 66683	29 4397	29 55388	29 18364	29 38683	29 52220	29 75806	29 74913	29 16037	29 91612
30 63728		30 9994	30 23469	30 75412	30 23496	30 90637	30 90603	30 55504	30 55586	30 33123	30 92878
31 9917		31 22693		31 66765		31 74929	31 74916		31 74969		31 39138

Tragerea clasei I a loteriei de clasă XXIV privileg. reg. ung. se va întâmpla în 19 și 21 Maiu 1909.

Prețul unui los Intreg Jumătate Pătrar Optime Comandele de losuri originale se fac trimițând suma înainte sau prin rambursă.
de clasa I: 12— cor. 6— cor. 3— cor. 1—du cor.

Comandele se fac mai bine prin mandat poștal. Chequri poștale francate pentru plățirea losurilor se dau gratuite on. noștri cumpărători. Lista tragerilor se trimite îndată după tragere fiecăruia cumpărător. Numerii norocoși de mai sus se pot căpăta exclusiv numai dela

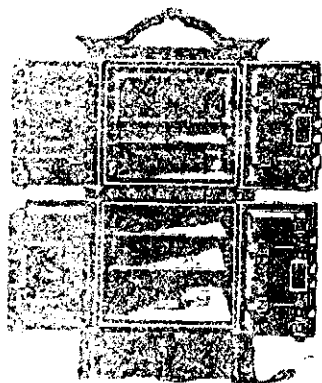
BANCA GAEDICKE, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca II.

Recomandă fabricațiile sale proprii de

casse de bani

de orice mărime și construite din materialul cel mai bun și mai trainic.

Fabrică: dulapuri panopate, cerate, safe-deposite, încuietori-safe pentru casse de economii, dulapuri de bani și documente totfelul de articlii ce se țiu de bransa asta.

Neumann Károly

atelier de zugrăvire pe sticlă, poleitor de sticlă și stabiliment de fabricarea oglinzilor

Nagyvárad, Teleki-utca 11.

Adresa telegrafică: MŪIPAR NAGYVÁRAD.

Fereștri pentru biserici zugrăvite artistic.

Lustruire modernă în colorii, din opal american etc. și din alte soiuri de sticlă, încadrate în plumb, aramă și argint. Lucrări de sticlă aurită și argiațită pentru zidiri, mobile etc. Zugrăvire de embleme. — Mozaic italian și american. — Atelier cu instalație electrică pentru poleitul sticlei; poleire în toată forma și mărimea. — Cadre străvezii și din sticle de oglinzi. — Fabrică de oglinzi. — Plănuiește și aranjază vitrine moderne. — Magazin de oglinzi și sticle colorate.

E. PURECE

fabrică de casse de bani
Nagyseben

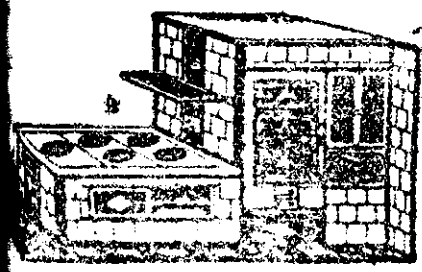

Recomandă de asemenea practicele (mașini)

cupatoare de fert

toate versiunile dela execuția cea mai simplă până la cea mai elegantă. Așteptăm atenția on. public din localitate și în împrejurime asupra atelierului său de lăcătușerie, și construcție re-i cel mai mare din tot Sibiuul pe care l-am instalat conform cerințelor moderne și l-am înzestrat cu puteri excelente mancal. Primesc ori-ce-fel de construcții și ingineria de această bransa, precum:

lucrări de la clădiri portaluri, schele și gratii de fer, înclădiri de fer la coridoare și balcoane, geamlăcuri, uși de ingradiri de fer, la mormânturi, cișmele și orice lucrări de fer și lucrări de bas-relief.

Trimit gratis și franco descluziuni (proiecte de cheltuieli) pentru casse de bani, mașini de fert (sparchert) etc.

E. Purece
Sibiu, Schmidtgasse 19.

Curs permanent de stenografie și dactilografie!

Curs nou de patru luni.
Se va deschide în 1 Maiu.

— Zilnic se pot face înscrieri! —

Se primește orice lucrări dactilografice sau hectografice!

Mare magazin de cele mai bune recvizite pentru mașini dactilografice.

Atelier de reparat mașini dactilografice și de comput.

Ziffer és Molnár

atelier teh. de toate mașinele dactilografice

Arad, Szabadság-tér 16.

Palatul Domány.

Nr. telef. 613.

La cerere telefonică stăm la dispoziție pentru copiere stenografică în limba ungurească și germană după dictat.

Grosz Nagy Ferencz,

farmacia :: Debreczen :: farmacia ::
clat. :: «Arany egyszervu»

Numai există reumă!

Cine voește să scape de ori-ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

Balzam Regesc

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător e recunoscut de medici 1 sticlă mare 2.65 Cor. cu îndrumare, 3 sticle mari 6.65 Cor. cu îndrumare, porto-franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

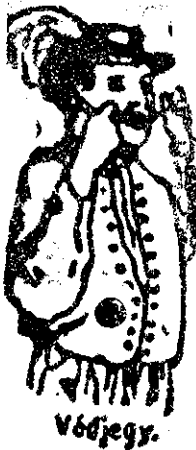
Hajdusági Bajuszpor.

MUSTAȚA E FRUMOASA

dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și poziția mustețelor, pregătită din materie neunsuroasă. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 fill. Prin postă se trimite numai 3 borcane cu 2.15 Cor. Cu rambursă gratuit.

Medicament pentru văpsirea părului.
In culori blond, brunet sau negru. Efect la moment. O singură vopsire e de ajuns, ca părul să nu se înălbăiește și să rămână în culoarea ce o dorește. Nu înălbăiește și nu se cădește. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor.

JOHANN BARTHEL

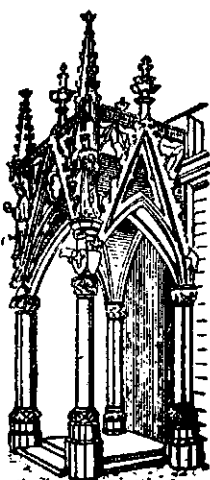
sculptor, auritor și fabricant de iconostase și altare

BRAȘOV — BRASSÓ, Kereszt-utca 1.

Fa e cu prețuri moderate:

iconostasuri, altare amvoane, jertfelnicuri

primește renovarea iconostaselor vechi, a altarelor, a jertfelnicilor și a amvoanelor, precum și tot felul de lucruri în bransa asta; cu concursul pictorilor renumiți pentru pictarea icoanelor, precum și tot felul de aurituri.

Cel dintâu atelier de pietri monumentale aranjat
cu putere electrică.

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA măiestru de monumente
și pietri de cimitir —
Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszéhen, Déva și Bánpatok.

Să ne credeți

că este în interesul D-tre,
dacă comandați — — coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă și deoarece e făcută din oțel-dia-
mant, coase rele sau moi nu se găsește între ele. Pentru trăinicia fiecărei
bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. La comanda de 10 buc.
Prețul: 1 buc. 1.80 1.90 2.— 2.20 2.40 2.40 2.60 cor. una se dă rabat. —
Comandele se pot face prin trimit. banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase
Kaposvár, Fő-utca 22 T. „Koronagyémánt”

Telefon: Sas-szálloda.

Telefon: Sas-szálloda.

VA rog ca renumita mea prăvălie și ate-
lierul să nu-l confundați cu altă fi. mă! —

KEPES ELEK pregătitor de ban-
daje și mănușer

Oradea-mare (Nagyvárad)

— Sas-szálloda-átjáró (Passage). —

În atelierul meu pregătesc
bandaje de surprătură
la cazurile cele mai com-
plicate, bandaje de pân-
teci, ciorapi de gumă,
mașini ortopedice, —
articole pentru căuta-
rea bolnavilor și orice
lucrări de brânșă aceasta
cu prețurile cele mai moderate,
pe lângă garanță.

Cearsafuri și perini din
piele de cerb, precum și
alte lucrări de piele de
cerb. — Primesc și cu-
rățirea mânușilor și
orice reparație.

Odați de probă separate pen-
tru femei și bărbați. Țin în
depozit tot felul de speciali-
tăți (preservative) franceze,

— cari se pot căpăta cu prețurile cele mai moderate. —
La cumpărarea articulelor femeiești serviciu prin femei.

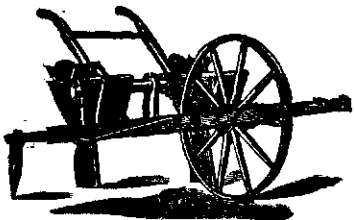
La „Sapa de aur“.

— Telefon Nr. 604. —

FRAȚII BURZA

fierărie și vânzare
de praf de pușcă

Arad, Boros-Béni-tér Nr. 1

recomandă depozitul bogat în prăjini de fier, plăci de fier, sîrmă și cuie de sîrmă, osii
fier pentru trăsuri și echipagii, instrumente pentru orice ram industrial, articile de
rărie pentru zidiri și mobile, vetre pentru fier și sobe de fier turnat, arme și recvite
de împușcat, vase de fier pentru bucătărie, tot felul de mașini agricole.

Mare depozit de

**mașini de sămănat pentru cu-
curuz și napi.**

Conform împrejurărilor și trebuințelor no-
stre, simple, foarte recomandabile

cu 2 rînduri Cor. 34.—

„ 3 „ „ 40.—

Recomandă

**pluguri pentru săpatul cucuru-
zului și a viei,**

cari sunt simple și de o abilitate excelentă pe-
tru lucru, întrec orice alte fabricate și sunt
foarte convenabile.

Mare depozit de tot felul de

împletituri de sîrmă cu prețul de 50, 56, 68 80 și 90 fil. 1 m.

Aceste împletituri au avantajul, că numai după ce sunt gata, se țincuesc, și astfel întrec orice alte fabricate.

Împletiturile stau întinse bine, și țincuiala le întărește și mai tare, așa, că spre acelaș scop se pot folosi și împletituri
slabe, ca din oricare alte împletituri.

